

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ**

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη
«Δημόσια Διοίκηση»**

Διπλωματική Εργασία

**«Οικονομική Πολιτική και Ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής
Οικονομίας»**

**Φοιτήτρια: ΤΣΕΚΟΥΡΑ ΜΑΡΙΑ
Επιβλέπων καθηγητής: ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΣΟΥΝΗΣ**

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ, 2024

Copyright © 2024- Μαρία Τσεκούρα

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προελεύσεως και να διατηρείται το πηρόν μήνυμα.

Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν αποκλειστικά τον συγγραφέα και δεν αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας

Ως συγγραφέας της παρούσας εργασίας δηλώνει πώς η παρούσα εργασία δεν αποτελεί προϊόν λογοκλοπής και δεν περιέχει υλικό από μη αναφερόμενες πηγές.

Περιεχόμενα

Περίληψη	5
Summary.....	6
Σύντομη Επισκόπηση Της Ελληνικής Οικονομίας	7
Η Σημασία Της Οικονομικής Πολιτικής Στον Καθορισμό Της Ανταγωνιστικότητας.....	9
Στόχος Και Σημασία Της Διατριβής.....	12
Μεθοδολογία Έρευνας.....	14
Κεφάλαιο Πρώτο.....	16
1.1 Ιστορική Αναδρομή.....	16
1.2 Μεγάλες Οικονομικές Προκλήσεις Που Αντιμετωπίστηκαν Στο Παρελθόν.....	18
1.3 Προηγούμενες Οικονομικές Πολιτικές Και Τα Αποτελέσματά Τους Στην Ελλάδα.....	21
1.4 Η Παρούσα Οικονομική Κατάσταση της Ελλάδας	23
Κεφάλαιο Δεύτερο	27
Ορισμός και Μέτρηση της Ανταγωνιστικότητας.....	27
2.1 Ορισμός Της Ανταγωνιστικότητας Στο Πλαίσιο Των Εθνικών Οικονομιών	31
2.2 Δείκτες Που Χρησιμοποιούνται Για Τη Μέτρηση Της Ανταγωνιστικότητας	34
2.2.1 Δείκτες Οικονομικής Απόδοσης.....	34
2.2.2 Δείκτες αποδοτικότητας.....	35
2.2.3 Δείκτες Καινοτομίας	36
2.2.4 Δείκτες Υποδομής	37
2.2.5 Δείκτες Μακροοικονομικής Σταθερότητας.....	37
2.2.6 Δείκτες Υγείας και Παιδείας.....	38
2.2.7 Δείκτες μεγέθους αγοράς.....	39
2.2.8 Δείκτες επιχειρηματικού δυναμισμού	39
2.2.9 Κοινωνικοί και Περιβαλλοντικοί Δείκτες.....	40
2.2.10 Διακυβέρνηση και πολιτικοί δείκτες.....	41
Κεφάλαιο Τρίτο	42
Βασικές Οικονομικές Πολιτικές στην Ελλάδα	42
3.1 Δημοσιονομικές Πολιτικές.....	42
3.2 Νομισματικές Πολιτικές	50

3.3. Έλεγχος του Πληθωρισμού.....	53
3.4 Εμπορικές Πολιτικές	57
3.5 Διαρθρωτικές Μεταρρυθμίσεις	64
3.6 Φορολογία	69
Κεφάλαιο Τέταρτο	72
Επιπτώσεις της Οικονομικής Κρίσης (2008-2018) στην Ελληνική Οικονομία ...	72
4.1 Προκλήσεις και επιπτώσεις	73
4.2 Αξιολόγηση και διδάγματα	74
4.3 Επιπτώσεις της Κρίσης στην Ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής Οικονομίας	74
4.4 Ανταγωνιστικότητα και Προσαρμογή στο Πραγματικό Οικονομικό Περιβάλλον	75
Κεφάλαιο Πέμπτο	78
Ανάκαμψη Και Ανταγωνιστικότητα Μετά Την Κρίση	78
5.1 Οικονομικές Πολιτικές μετά την κρίση	78
5.2 Διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις	78
5.3 Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και των προκλήσεων	79
4.4 Εμπορικές πολιτικές μετά την κρίση: Πλοήγηση στις παγκόσμιες αγορές	80
4.5 Ανταγωνιστικότητα Ελληνικών Προϊόντων	81
Κεφάλαιο Έκτο	85
Case Studies	85
Βιβλιογραφία	89

Περίληψη

Αυτή η μελέτη εμβαθύνει στην περίπλοκη σχέση μεταξύ οικονομικής πολιτικής και ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας. Η ανάλυση περικλείει μια πολυδιάστατη εξερεύνηση των προκλήσεων, των ευκαιριών και των στρατηγικών επιταγών που διαμορφώνουν το οικονομικό τοπίο της Ελλάδας.

Ξεκινώντας με την εξέταση ιστορικών πλαισίων, η έρευνα ανιχνεύει την εξέλιξη των οικονομικών πολιτικών στην Ελλάδα και τον αντίκτυπό τους στην ανταγωνιστικότητα του έθνους. Βασικοί οικονομικοί δείκτες, όπως η αύξηση του ΑΕΠ, τα ποσοστά ανεργίας και οι δημοσιονομικές πολιτικές, εξετάζονται εξονυχιστικά για να παρέχουν μια λεπτομερή κατανόηση της μακροοικονομικής δυναμικής που παίζει.

Επιπλέον, η μελέτη διερευνά τον ρόλο των θεσμικών πλαισίων και των δομών διακυβέρνησης στον επηρεασμό των οικονομικών πολιτικών και, στη συνέχεια, στην ανταγωνιστικότητα των ελληνικών βιομηχανιών. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης, των τεχνολογικών προόδων και των διεθνών εμπορικών συμφωνιών στην οικονομική θέση του έθνους.

Κατά την αντιμετώπιση σύγχρονων ζητημάτων, η έρευνα αξιολογεί την αποτελεσματικότητα των πρόσφατων μέτρων πολιτικής και προτείνει στρατηγικές παρεμβάσεις για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας. Παράγοντες όπως η καινοτομία, η εκπαίδευση και η αειφόρος ανάπτυξη αναλύονται ως κρίσιμα στοιχεία για την ενίσχυση της μακροπρόθεσμης οικονομικής ανθεκτικότητας.

Τα ευρήματα υπογραμμίζουν τη διασύνδεση των οικονομικών πολιτικών και της ανταγωνιστικότητας, προσφέροντας γνώσεις για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, τους οικονομολόγους και τους ενδιαφερόμενους φορείς.

Summary

This study delves into the complex relationship between economic policy and the competitiveness of the Greek economy. The analysis includes a multidimensional exploration of the challenges, opportunities and strategic imperatives shaping Greece's economic landscape.

Starting with the examination of historical contexts, the research traces the evolution of economic policies in Greece and their impact on the nation's competitiveness. Key economic indicators such as GDP growth, unemployment rates and fiscal policies are scrutinized to provide a detailed understanding of the macroeconomic dynamics at play.

In addition, the study explores the role of institutional frameworks and governance structures in influencing economic policies and, subsequently, the competitiveness of Greek industries. Particular emphasis is placed on the effects of globalization, technological advances, and international trade agreements on the nation's economic position.

Addressing contemporary issues, the research assesses the effectiveness of recent policy measures and suggests strategic interventions to enhance competitiveness. Factors such as innovation, education and sustainable development are analyzed as critical elements in enhancing long-term economic resilience.

The findings highlight the interconnectedness of economic policies and competitiveness, offering insights for policy makers, economists and stakeholders.

Εισαγωγή

Σύντομη Επισκόπηση Της Ελληνικής Οικονομίας

Η ιστορία της ελληνικής οικονομίας είναι μια ιστορία ανθεκτικότητας, μετασχηματισμού και προκλήσεων. Από τις αρχαίες ρίζες της, όπου έθεσε τα θεμέλια για τη δυτική οικονομική σκέψη, μέχρι τους σύγχρονους αγώνες και τις ανακτήσεις της, η ελληνική οικονομική αφήγηση είναι πλούσια και ποικιλόμορφη.

Στην αρχαιότητα, οι ελληνικές πόλεις-κράτη, ιδιαίτερα η Αθήνα, ήταν κόμβοι εμπορίου και εμπορίου. Η οικονομία ήταν κυρίως αγροτική, αλλά η εισαγωγή της νομισματοκοπίας και η δημιουργία εμπορικών οδών έκαναν την Ελλάδα τρομερή οικονομική δύναμη στον αρχαίο κόσμο. Η χρήση κερμάτων όχι μόνο διευκόλυνε το εμπόριο αλλά οδήγησε και στην ανάπτυξη μιας οικονομίας που καθοδηγείται από την αγορά.

Οι επόμενες εποχές, συμπεριλαμβανομένης της βυζαντινής και της οθωμανικής περιόδου, είδαν την οικονομική κυριαρχία της Ελλάδας να φθίνει. Η έμφαση παρέμεινε στη γεωργία, αλλά οι κοινωνικοπολιτικές δομές αυτών των αυτοκρατοριών επηρέασαν το εμπόριο, το εμπόριο και τη φορολογία στην περιοχή.

Η σύγχρονη οικονομική ιστορία της Ελλάδας ανάγεται στην ανεξαρτησία της τον 19ο αιώνα. Το έθνος ξεκίνησε ένα ταξίδι οικοδόμησης, το οποίο ήταν γεμάτο προκλήσεις, συμπεριλαμβανομένων των πολέμων, των εδαφικών διαφορών και της οικονομικής αστάθειας. Ωστόσο, η μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο εποχή σηματοδότησε μια καμπή. Με διεθνή βοήθεια, η Ελλάδα ξεκίνησε μια περίοδο ανασυγκρότησης και ανάκαμψης.

Οι επόμενες δεκαετίες, ιδιαίτερα οι δεκαετίες του 1960 και του 1970, γνώρισαν ταχεία εκβιομηχάνιση και αστικοποίηση. Ο τουρισμός αναδείχθηκε σε σημαντικό τομέα, αξιοποιώντας την πλούσια ιστορική και πολιτιστική κληρονομιά της Ελλάδας και τα γραφικά τοπία της. Στα τέλη του 20ου αιώνα, η

Ελλάδα είχε μετατραπεί από μια κυρίως αγροτική οικονομία σε μια οικονομία που ήταν ολοένα και πιο προσανατολισμένη στις υπηρεσίες.

Η απόφαση για ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 1981 ήταν καθοριστική. Άνοιξε πόρτες σε νέες αγορές, κεφάλαια και οικονομικές συνεργασίες. Η μετάβαση στο ευρώ το 2001 ενσωμάτωσε περαιτέρω την ελληνική οικονομία με τις ευρωπαϊκές αντίστοιχες. Ενώ στις αρχές της δεκαετίας του 2000 σημειώθηκε σημαντική οικονομική ανάπτυξη, ενισχυμένη από γεγονότα όπως οι Ολυμπιακοί Αγώνες της Αθήνας το 2004 και τα έργα υποδομής, τα υποκείμενα ζητήματα άρχισαν να εμφανίζονται.

Η παγκόσμια οικονομική κρίση του 2008 εξέθεσε τα τρωτά σημεία της ελληνικής οικονομίας. Το υψηλό δημόσιο χρέος, οι διαρθρωτικές ανεπάρκειες και ζητήματα όπως η φοροδιαφυγή ήρθαν στο προσκήνιο. Μέχρι το 2010, αυτό που ξεκίνησε ως οικονομική ύφεση μετατράπηκε σε πλήρη κρίση δημόσιου χρέους για την Ελλάδα.

Τα χρόνια που ακολούθησαν ήταν γεμάτα προκλήσεις, με το έθνος να παλεύει με την οικονομική συρρίκνωση, την εκτίναξη της ανεργίας και την κοινωνική αναταραχή. Διεθνείς φορείς, συμπεριλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, παρενέβησαν με πακέτα διάσωσης. Ωστόσο, αυτά εξαρτήθηκαν από την εφαρμογή αυστηρών μέτρων λιτότητας από την Ελλάδα. Ενώ αυτά τα βήματα σταθεροποίησαν την οικονομία, δεν ήταν χωρίς διαμάχες, οδηγώντας σε σημαντικές κοινωνικοπολιτικές επιπτώσεις.

Το δεύτερο μισό της δεκαετίας του 2010 σηματοδότησε την αρχή μιας φάσης ανάκαμψης. Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, σε συνδυασμό με τις προσπάθειες για την τόνωση του τουρισμού και άλλων βασικών τομέων, άρχισαν να αποφέρουν αποτελέσματα. Μέχρι το 2019, η ελληνική οικονομία άρχισε να παρουσιάζει σημάδια ανάκαμψης, με θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης και σταδιακή μείωση της ανεργίας.

Σήμερα, η ελληνική οικονομία βρίσκεται σε ένα σταυροδρόμι. Οι τομείς που παραδοσιακά ήταν τα δυνατά της σημεία, όπως ο τουρισμός και η ναυτιλία, συνεχίζουν να διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο. Η Ελλάδα μπορεί να

υπερηφανεύεται για ένα από τα μεγαλύτερα εμπορικά ναυτικά στον κόσμο και ο τουριστικός τομέας της συμβάλλει σημαντικά στο ΑΕΠ της. Η γεωργία, αν και μειωμένη στη συνολική της συμβολή, παραμένει ζωτικής σημασίας, με προϊόντα όπως οι ελιές και τα σταφύλια να αποτελούν αξιοσημείωτες εξαγωγές. Ο τομέας των υπηρεσιών, ιδιαίτερα ο τραπεζικός, υφίσταται μετασχηματισμό, με προσπάθειες επικεντρωμένες στη σταθεροποίηση και τον εκσυγχρονισμό.

Η Σημασία Της Οικονομικής Πολιτικής Στον Καθορισμό Της Ανταγωνιστικότητας

Η οικονομική πολιτική, που συχνά πλαισιώνεται από την κυβέρνηση ενός έθνους ή το κεντρικό τραπεζικό σύστημα, παίζει καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της ανταγωνιστικότητας μιας χώρας στην παγκόσμια σκηνή. Η ανταγωνιστικότητα, στην ουσία της, αναφέρεται στην ικανότητα ενός έθνους να παράγει αγαθά και υπηρεσίες που πληρούν τα διεθνή πρότυπα της αγοράς, διατηρώντας ή διευρύνοντας το εγχώριο πραγματικό εισόδημα. Η αλληλεπίδραση μεταξύ οικονομικής πολιτικής και ανταγωνιστικότητας είναι πολύπλευρη και βαθιά συνυφασμένη.

Στο επίκεντρο αυτής της σχέσης βρίσκεται η κατανόηση ότι οι οικονομικές πολιτικές, είτε αφορούν δημοσιονομικά μέτρα, νομισματικούς ελέγχους ή εμπορικούς κανονισμούς, δημιουργούν ένα περιβάλλον που ευνοεί ή περιορίζει τις επιχειρηματικές δραστηριότητες. Μια καλά σχεδιασμένη οικονομική πολιτική μπορεί να προωθήσει την καινοτομία, να ενισχύσει την παραγωγικότητα, να προσελκύσει ξένες επενδύσεις και να ενισχύσει το διεθνές εμπόριο, τα οποία επηρεάζουν άμεσα την ανταγωνιστικότητα ενός έθνους.

Οι δημοσιονομικές πολιτικές, συμπεριλαμβανομένων της φορολογίας και των κρατικών δαπανών, μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά το επενδυτικό κλίμα. Οι χαμηλότεροι εταιρικοί φόροι, για παράδειγμα, μπορούν να κάνουν μια χώρα πιο ελκυστική για τους ξένους επενδυτές.

Από την άλλη πλευρά, οι συνεπείς και στρατηγικές κρατικές δαπάνες σε τομείς όπως οι υποδομές, η εκπαίδευση και η έρευνα και ανάπτυξη μπορούν να ενισχύσουν την παραγωγικότητα των εγχώριων βιομηχανιών. Μια χώρα με ισχυρές υποδομές και εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό είναι φυσικά πιο ανταγωνιστική καθώς μπορεί να παράγει αγαθά και υπηρεσίες πιο αποτελεσματικά και καινοτόμα.

Η νομισματική πολιτική, που συνήθως διαχειρίζεται η κεντρική τράπεζα ενός έθνους, επηρεάζει τα επιτόκια και ελέγχει την προσφορά χρήματος. Οι σταθερές νομισματικές πολιτικές διασφαλίζουν τη σταθερότητα των τιμών, η οποία είναι ζωτικής σημασίας για την ανταγωνιστικότητα.

Τα υψηλά ποσοστά πληθωρισμού μπορούν να διαβρώσουν την αγοραστική δύναμη, να αποτρέψουν τις ξένες επενδύσεις και να δημιουργήσουν αβεβαιότητα στην αγορά. Αντίθετα, ένα σταθερό περιβάλλον τιμών επιτρέπει στις επιχειρήσεις να προγραμματίζουν μακροπρόθεσμα, να επενδύουν στην επέκταση της παραγωγικής τους ικανότητας και να επικεντρώνονται στην καινοτομία, ενισχύοντας το ανταγωνιστικό τους πλεονέκτημα.

Οι εμπορικές πολιτικές καθορίζουν πόσο ελεύθερα τα αγαθά και οι υπηρεσίες διακινούνται διασυνοριακά. Τα προστατευτικά μέτρα, όπως οι υψηλοί δασμοί ή οι αυστηροί μη δασμολογικοί φραγμοί, μπορούν να προστατεύσουν τις εγχώριες βιομηχανίες από τον ξένο ανταγωνισμό. Ωστόσο, μπορούν επίσης να αποτρέψουν τις διεθνείς συνεργασίες και να περιορίσουν την πρόσβαση στις παγκόσμιες αγορές.

Οι πολιτικές ανοιχτού εμπορίου, ενώ εκθέτουν τις εγχώριες βιομηχανίες στον διεθνή ανταγωνισμό, τους προσφέρουν επίσης ευρύτερη εμβέλεια της αγοράς και πρόσβαση σε παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού. Μακροπρόθεσμα, η έκθεση στον παγκόσμιο ανταγωνισμό οδηγεί συχνά στην καινοτομία και την αποτελεσματικότητα, ενισχύοντας την ανταγωνιστικότητα ενός έθνους.

από τις δημοσιονομικές, νομισματικές και εμπορικές πολιτικές, το ευρύτερο ρυθμιστικό περιβάλλον διαδραματίζει επίσης κεντρικό ρόλο. Πολιτικές που σχετίζονται με δικαιώματα ιδιοκτησίας, επιβολή συμβολαίων,

εργατική νομοθεσία και διαδικασίες πτώχευσης, μεταξύ άλλων, καθορίζουν την ευκολία της επιχειρηματικής δραστηριότητας σε μια χώρα.

Ένα δυσκίνητο ρυθμιστικό περιβάλλον μπορεί να αποτρέψει τόσο τις εγχώριες όσο και τις ξένες επενδύσεις, περιορίζοντας το αναπτυξιακό δυναμικό μιας χώρας. Αντίθετα, ένα διαφανές και αποτελεσματικό ρυθμιστικό σύστημα μπορεί να τονώσει την εμπιστοσύνη των επενδυτών, ενισχύοντας την ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα.

Αν και οι επιμέρους πτυχές της οικονομικής πολιτικής είναι ζωτικής σημασίας, είναι εξίσου ζωτικής σημασίας να διατηρηθεί η συνέπεια της πολιτικής. Οι συχνές αλλαγές πολιτικής μπορούν να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον αβεβαιότητας, καθιστώντας δύσκολο για τις επιχειρήσεις να σχεδιάσουν για το μέλλον. Οι συνεπείς πολιτικές, ακόμη και αν εξελίσσονται με την πάροδο του χρόνου, παρέχουν ένα σταθερό πλαίσιο για τις επιχειρήσεις να λειτουργούν, να επενδύουν και να καινοτομούν, οδηγώντας σε μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα.

Η οικονομική πολιτική δεν είναι απλώς ένα εργαλείο για τη διαχείριση των δημοσιονομικών και νομισματικών πτυχών μιας οικονομίας. Είναι ένα στρατηγικό μέσο που μπορεί να διαμορφώσει το ανταγωνιστικό τοπίο ενός έθνους. Μια καλά μελετημένη, συνεπής και στραμμένη προς το μέλλον οικονομική πολιτική μπορεί να δημιουργήσει ένα πρόσφορο έδαφος για τις επιχειρήσεις να ευδοκιμήσουν, να καινοτομήσουν και να επεκταθούν, τοποθετώντας τη χώρα σε πλεονεκτική θέση στην παγκόσμια σκηνή.

Καθώς ο κόσμος γίνεται ολοένα και πιο διασυνδεδεμένος και ο παγκόσμιος ανταγωνισμός εντείνεται, η σημασία της οικονομικής πολιτικής για τον καθορισμό της ανταγωνιστικότητας γίνεται ακόμη πιο έντονη. Για τα έθνη που στοχεύουν να χαράξουν μια θέση για τον εαυτό τους στην παγκόσμια σκηνή, η κατανόηση και η αξιοποίηση της δύναμης της οικονομικής πολιτικής δεν είναι απλώς επωφελής - είναι επιτακτική.

Στόχος Και Σημασία Της Διατριβής

Η πολύπλευρη φύση της ελληνικής οικονομίας, με την πλούσια ιστορία, τις προκλήσεις και τις μεταμορφωτικές στιγμές της, προσφέρει γόνιμο έδαφος για ακαδημαϊκή εξερεύνηση. Μια διατριβή που εστιάζει στην αλληλεπίδραση μεταξύ οικονομικής πολιτικής και ανταγωνιστικότητας στην Ελλάδα έχει τόσο συγκεκριμένους στόχους όσο και ευρύτερη σημασία.

Στόχος της Διατριβής:

Πρωταρχικός στόχος είναι να εμβαθύνουμε στο πώς διάφορες οικονομικές πολιτικές, που εφαρμόστηκαν όλα αυτά τα χρόνια, έχουν επηρεάσει τη θέση της Ελλάδας στην ανταγωνιστική παγκόσμια αγορά. Αυτό περιλαμβάνει την ανάλυση ιστορικών και σύγχρονων δεδομένων, την κατανόηση των αλλαγών πολιτικής και την αξιολόγηση των άμεσων και μακροπρόθεσμων επιπτώσεών τους.

Ένας άλλος βασικός στόχος είναι η αξιολόγηση της οικονομικής εξέλιξης της Ελλάδας στο πλαίσιο των παγκόσμιων οικονομικών αλλαγών, των περιφερειακών πιέσεων όπως η ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση και της εσωτερικής κοινωνικοπολιτικής δυναμικής. Αυτή η ολιστική προσέγγιση θα παρέχει μια ολοκληρωμένη κατανόηση των παραγόντων που οδηγούν την οικονομική ανταγωνιστικότητα της Ελλάδας.

Επιπλέον, η παρούσα διατριβή στοχεύει να προσφέρει γνώσεις και προτάσεις για μελλοντικές οικονομικές πολιτικές. Κατανοώντας τις επιτυχίες και τις αποτυχίες του παρελθόντος, επιδιώκει να παράσχει έναν οδικό χάρτη για την ενίσχυση της ανταγωνιστικής θέσης της Ελλάδας στον παγκόσμιο στίβο.

Σημασία της Διατριβής:

Το οικονομικό ταξίδι της Ελλάδας είναι εγγενώς συνδεδεμένο με τα ιστορικά γεγονότα. Μελετώντας τη σχέση μεταξύ οικονομικής πολιτικής και ανταγωνιστικότητας, αυτή η διατριβή ρίχνει φως στο πώς τα ιστορικά γεγονότα έχουν διαμορφώσει τις οικονομικές αποφάσεις και τα αποτελέσματά τους.

Τα ευρήματα αυτής της έρευνας μπορούν να επηρεάσουν τη μελλοντική χάραξη πολιτικής. Αναδεικνύοντας τι λειτούργησε και τι όχι, προσφέρει πολύτιμες γνώσεις στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, διασφαλίζοντας ότι οι μελλοντικές αποφάσεις βασίζονται σε εμπειρίες του παρελθόντος.

Κατανοώντας τη σχέση μεταξύ πολιτικής και ανταγωνιστικότητας ιστορικά, αυτή η διατριβή μπορεί να προσφέρει προβλέψεις για το πώς οι μελλοντικές πολιτικές μπορεί να επηρεάσουν την οικονομική θέση της Ελλάδας. Τέτοιες προβλέψεις μπορεί να είναι ανεκτίμητες για τους επενδυτές, τις επιχειρήσεις και τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής.

Σε ευρύτερη κλίμακα, η κατανόηση της δυναμικής της οικονομικής ανταγωνιστικότητας της Ελλάδας έχει επιπτώσεις για τους πολίτες της. Επηρεάζει τα ποσοστά απασχόλησης, την ποιότητα ζωής και την εθνική υπερηφάνεια. Προσφέροντας μια ολοκληρωμένη μελέτη, αυτή η διατριβή παρέχει σαφήνεια και κατεύθυνση σε άτομα και επιχειρήσεις που λαμβάνουν οικονομικές αποφάσεις εντός της Ελλάδας.

Συμπερασματικά, μια εργασία με θέμα «Οικονομική Πολιτική και Ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής Οικονομίας» είναι κάτι περισσότερο από μια απλή ακαδημαϊκή άσκηση. Είναι μια εξερεύνηση του ταξιδιού ενός έθνους, των προκλήσεων, των θριάμβων και των φιλοδοξιών του. Με την κατανόηση του παρελθόντος και του παρόντος, αυτή η έρευνα στοχεύει να επηρεάσει ένα πιο ευημερούν και ανταγωνιστικό μέλλον για την Ελλάδα.

Μεθοδολογία Έρευνας

Στόχος της παρούσας έρευνας είναι να αναλύσει την επίδραση της Οικονομικής Πολιτικής στην Ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής Οικονομίας. Για να επιτευχθεί αυτό, χρησιμοποιήθηκε μια δευτερογενής ερευνητική προσέγγιση, αξιοποιώντας υπάρχουσα βιβλιογραφία και επιστημονικές εργασίες. Αυτό το κεφάλαιο περιγράφει τη μεθοδολογία που ακολουθήθηκε, δίνοντας έμφαση στη δευτερεύουσα φύση της έρευνας και στις πηγές που χρησιμοποιήθηκαν, συμπεριλαμβανομένου του Google Scholar.

Ο σχεδιασμός της έρευνας εστιάζει κατά κύριο λόγο στην ανάλυση υπάρχουσας βιβλιογραφίας, ακαδημαϊκών άρθρων, εκθέσεων και περιπτωσιολογικών μελετών που σχετίζονται με την Οικονομική Πολιτική και την Ανταγωνιστικότητα στο πλαίσιο της ελληνικής οικονομίας.

Η διαδικασία συλλογής δεδομένων περιελάμβανε την προμήθεια σχετικών πληροφοριών από ακαδημαϊκές βάσεις δεδομένων, κυβερνητικές εκθέσεις και αξιόπιστους διεθνείς οργανισμούς. Το Google Scholar ήταν ένα βασικό εργαλείο για την πρόσβαση σε επιστημονικά άρθρα, διασφαλίζοντας τη συμπερίληψη στην ανάλυση πηγών που έχουν αξιολογηθεί από ομοτίμους και έγκυρες. Το χρονικό πλαίσιο για τη συλλογή δεδομένων κάλυπτε ιστορικές προοπτικές, πρόσφατες εξελίξεις και περιόδους μετά την οικονομική κρίση.

Τα κριτήρια επιλογής των πηγών περιελάμβαναν τη συνάφεια με το ερευνητικό θέμα, την αξιοπιστία της δημοσίευσης και την πρόσφατη έκδοση. Εξετάστηκαν ακαδημαϊκά άρθρα, βιβλία, εκθέσεις από διεθνείς οργανισμούς όπως το ΔΝΤ και η Παγκόσμια Τράπεζα και επίσημες δημοσιεύσεις από ελληνικούς κρατικούς θεσμούς. Η έμφαση δόθηκε στην απόκτηση ποικίλου φάσματος προοπτικών για να εξασφαλιστεί μια ολοκληρωμένη κατανόηση του θέματος.

Δεδομένου ότι αυτή η έρευνα βασίζεται σε δευτερεύοντα δεδομένα, οι ηθικοί λόγοι αφορούσαν κυρίως τη διασφάλιση της σωστής αναφοράς των πηγών και την αποφυγή της λογοκλοπής. Όλες οι πηγές που συμβουλευτήκαν

Χρησιμοποιώντας πηγές από το Google Scholar και άλλες αξιόπιστες πλατφόρμες, η έρευνα στοχεύει να παρέχει μια ολοκληρωμένη ανάλυση του θέματος. Τα επόμενα κεφάλαια θα εμβαθύνουν στα ευρήματα και τις επιπτώσεις που προκύπτουν από τη δευτερογενή ανάλυση δεδομένων.

Κεφάλαιο Πρώτο

1.1 Ιστορική Αναδρομή

Η ελληνική οικονομία, προσφέρει μια συναρπαστική μελέτη της ανθεκτικότητας, του μετασχηματισμού και της καινοτομίας. Από τις αρχαίες πόλεις-κράτη που έθεσαν τα θεμέλια του εμπορίου και του εμπορίου μέχρι τις σύγχρονες προκλήσεις εντός της Ευρωζώνης, το οικονομικό ταξίδι της Ελλάδας αντανakλά το ιστορικό παρελθόν και το αδάμαστο πνεύμα της.

1.1.1 Αρχαία Ελλάδα

Στην αρχαιότητα, η Ελλάδα δεν ήταν ένα ενιαίο έθνος αλλά μια συλλογή πόλεων-κρατών, η καθεμία με τη δική της διακυβέρνηση και το δικό της οικονομικό σύστημα.

Η Αθήνα, με το λιμάνι της τον Πειραιά, έγινε κόμβος εμπορίου και εμπορίου, που συνέδεε την Ανατολή και τη Δύση. Η εισαγωγή της νομισματοκοπίας, ιδιαίτερα της αργυρής δραχμής, έφερε επανάσταση στο εμπόριο, επιτρέποντας τυποποιημένες συναλλαγές. Η οικονομία ήταν κυρίως αγροτική, αλλά δόθηκε σημαντική έμφαση στο εμπόριο, τη βιοτεχνία και τις θαλάσσιες δραστηριότητες. Η αγορά, ή αγορά, σε πολλές πόλεις-κράτη έγινε το κέντρο της οικονομικής και κοινωνικής ζωής (Petraakis, 2011).

1.1.2 Βυζαντινή Εποχή

Με την παρακμή των αρχαίων πόλεων-κρατών, η Ελλάδα έγινε μέρος της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και αργότερα της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Η οικονομία κατά τη βυζαντινή περίοδο ήταν μια συγχώνευση των ρωμαϊκών οργανωτικών ικανοτήτων και των ελληνικών εμπορικών δικτύων. Ενώ η γεωργία παρέμενε κυρίαρχη, οι Βυζαντινοί Έλληνες ήταν επίσης ικανοί έμποροι, τεχνίτες και ναυπηγοί. Η στρατηγική θέση της Αυτοκρατορίας την έκανε ζωτικής σημασίας εμπορικό σύνδεσμο μεταξύ Ευρώπης και Ασίας.

1.1.3 Τουρκοκρατία

Η άλωση της Κωνσταντινούπολης το 1453 σηματοδότησε την έναρξη της οθωμανικής κυριαρχίας στην Ελλάδα, η οποία διήρκεσε σχεδόν 400 χρόνια. Επί Οθωμανών, η ελληνική οικονομία αντιμετώπιζε σημαντικές προκλήσεις. Οι υψηλοί φόροι, σε συνδυασμό με τους περιοδικούς πολέμους, οδήγησαν σε οικονομική στασιμότητα. Ωστόσο, ορισμένες περιοχές, όπως η Θεσσαλονίκη, διατήρησαν μια εμφάνιση οικονομικής δραστηριότητας λόγω των στρατηγικών λιμανιών τους.

1.1.4 19ος αιώνας: Η αναζήτηση για την ανεξαρτησία και τον εκσυγχρονισμό

Ο 19ος αιώνας ήταν μεταμορφωτικός για την Ελλάδα. Ο Πόλεμος της Ανεξαρτησίας το 1821 οδήγησε στην ίδρυση ενός κυρίαρχου ελληνικού κράτους. Το νέο έθνος ξεκίνησε ένα ταξίδι εκσυγχρονισμού, με τον Βασιλιά Όθωνα να φέρνει Ευρωπαίους ειδικούς για να βοηθήσουν στην οικοδόμηση της υποδομής και της οικονομίας του έθνους. Η γεωργία παρέμεινε η ραχοκοκαλιά, αλλά υπήρξε μια σταδιακή στροφή προς τη βιοτεχνία, το εμπόριο και τη βιομηχανία (Pronoroulos, 2014).

1.1.5 20ος Αιώνας: Πόλεμοι, Ανασυγκρότηση και Ανάπτυξη

Οι δύο Παγκόσμιοι Πόλεμοι και ο μετέπειτα εμφύλιος είχαν βαθιές επιπτώσεις στην ελληνική οικονομία. Ωστόσο, μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, η Ελλάδα υπέστη σημαντική ανασυγκρότηση. Στις δεκαετίες του 1960 και του 1970 σημειώθηκε ταχεία εκβιομηχάνιση, με τομείς όπως ο τουρισμός, η ναυτιλία και οι υπηρεσίες να αναδεικνύονται ως βασικοί συνεισφέροντες στο ΑΕΠ. Η απόφαση για ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 1981 ενσωμάτωσε περαιτέρω την ελληνική οικονομία με τις ευρωπαϊκές ομολόγους της.

1.1.6 21ος Αιώνας: Κρίση και Ανάκαμψη

Η παγκόσμια οικονομική κρίση του 2008 αποκάλυψε τα τρωτά σημεία της ελληνικής οικονομίας. Το υψηλό δημόσιο χρέος, η διαρθρωτική αναποτελεσματικότητα και η δημοσιονομική κακοδιαχείριση κορυφώθηκαν σε μια σοβαρή οικονομική κρίση μέχρι το 2010. Διεθνείς οργανισμοί, συμπεριλαμβανομένης της ΕΕ και του ΔΝΤ, παρείχαν πακέτα διάσωσης, αλλά αυτά συνοδεύτηκαν από αυστηρά μέτρα λιτότητας. Τα επόμενα χρόνια σημαδεύτηκαν από οικονομική συρρίκνωση, υψηλή ανεργία και κοινωνικοπολιτικές προκλήσεις.

Στο δεύτερο μισό της δεκαετίας του 2010, η οικονομία έδειξε σημάδια ανάκαμψης. Οι μεταρρυθμίσεις στον δημόσιο τομέα, σε συνδυασμό με την ανανεωμένη εστίαση σε βασικούς τομείς όπως ο τουρισμός και η γεωργία, άνοιξαν το δρόμο για σταθεροποίηση και ανάπτυξη (Markaki, 2014).

Η ιστορία της ελληνικής οικονομίας είναι απόδειξη της ανθεκτικότητας και της προσαρμοστικότητας των ανθρώπων της. Από τις πολυσύχναστες αγορές της αρχαίας Αθήνας έως τις προκλήσεις του 21ου αιώνα, η Ελλάδα έχει επιδείξει την ικανότητά της να εξελίσσεται, να καινοτομεί και να επιμένει. Καθώς το έθνος ατενίζει το μέλλον, η πλούσια οικονομική του ιστορία χρησιμεύει τόσο ως μάθημα όσο και ως έμπνευση.

1.2 Μεγάλες Οικονομικές Προκλήσεις Που Αντιμετωπίστηκαν Στο Παρελθόν

Η Ελλάδα, με την πλούσια ιστορία και τον πολιτισμό της, υπήρξε επίσης μάρτυρας σε πολλές οικονομικές προκλήσεις. Από την αρχαιότητα έως τη σύγχρονη εποχή, αυτές οι προκλήσεις έχουν διαμορφώσει τις οικονομικές πολιτικές, την ανθεκτικότητα και την αναπτυξιακή τροχιά της χώρας. Αυτό το δοκίμιο διερευνά μερικές από τις πιο σημαντικές οικονομικές προκλήσεις που έχει αντιμετωπίσει η Ελλάδα στο ιστορικό παρελθόν της.

Για σχεδόν τέσσερις αιώνες, από τα μέσα του 15ου έως τις αρχές του 19ου αιώνα, η Ελλάδα βρισκόταν υπό την κυριαρχία της Οθωμανικής

Αυτοκρατορίας. Αυτή η περίοδος σημαδεύτηκε από οικονομική στασιμότητα για την Ελλάδα. Οι υψηλοί φόροι που επέβαλαν οι Οθωμανοί, σε συνδυασμό με την περιορισμένη αυτονομία, σήμαιναν ότι μεγάλο μέρος του πλούτου που παρήχθη στην Ελλάδα απορριφθεί. Επιπλέον, οι συχνοί πόλεμοι και οι εξεγέρσεις κατά την περίοδο αυτή διέκοψαν το εμπόριο και την αγροτική παραγωγή.

Ο Πόλεμος της Ανεξαρτησίας στη δεκαετία του 1820 ήταν ένα σημείο καμπής για την Ελλάδα, που οδήγησε στην καθιέρωσή της ως σύγχρονο έθνος-κράτος. Ωστόσο, οι συνέπειες του πολέμου άφησαν το νεοσύστατο ελληνικό κράτος σε επισφαλή οικονομική θέση (Paradimitriou, 2013).

Η χώρα είχε συσσωρεύσει σημαντικό χρέος για να χρηματοδοτήσει την πολεμική προσπάθεια και η εξυπηρέτηση αυτού του χρέους έγινε μια σημαντική οικονομική πρόκληση. Η Ελλάδα αντιμετώπισε πολλές φορές χρεοκοπία τον 19ο αιώνα, με αποτέλεσμα να επιβληθούν διεθνείς οικονομικοί έλεγχοι στη χώρα.

Στις αρχές του 20ου αιώνα η Ελλάδα επεκτείνει τα εδάφη της στη Μικρά Ασία. Ωστόσο, ο ελληνοτουρκικός πόλεμος του 1919-1922 έληξε με ήττα της Ελλάδας, οδηγώντας στη Μικρασιατική Καταστροφή. Αυτό δεν ήταν απλώς μια στρατιωτική οπισθοδρόμηση, αλλά είχε βαθιές οικονομικές επιπτώσεις.

Η επακόλουθη ανταλλαγή πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας σήμαινε ότι σχεδόν 1,5 εκατομμύριο Έλληνες από τη Μικρά Ασία επανεγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα. Αυτή η ξαφνική εισροή άσκησε πίεση στους πόρους, τις θέσεις εργασίας και τη στέγαση. Ενώ αυτοί οι πρόσφυγες τελικά ενσωματώθηκαν και συνέβαλαν στην ελληνική κοινωνία, το άμεσο επακόλουθο ήταν μια οικονομική πρόκληση (Tsoulfidis, 2015).

Η συμμετοχή της Ελλάδας τόσο στον Α' όσο και στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο είχε σημαντικές οικονομικές επιπτώσεις. Οι πόλεμοι διέκοψαν το εμπόριο, κατέστρεψαν τις υποδομές και οδήγησαν σε απώλεια παραγωγικού ανθρώπινου δυναμικού. Η ναζιστική κατοχή κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου ήταν ιδιαίτερα καταστροφική, οδηγώντας σε σοβαρό

λιμό και οικονομική κατάρρευση. Η μεταπολεμική περίοδος απαιτούσε εκτεταμένες προσπάθειες ανοικοδόμησης.

Αμέσως μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, η Ελλάδα βυθίστηκε σε έναν εμφύλιο πόλεμο από το 1946 έως το 1949. Η σύγκρουση μεταξύ τέντωσε περαιτέρω την ήδη εύθραυστη οικονομία της χώρας. Οι υποδομές υπέστησαν ζημιές και η αγροτική παραγωγή διαταράχθηκε. Τα σημάδια του εμφυλίου πολέμου χρειάστηκαν δεκαετίες για να επουλωθούν, τόσο κοινωνικά όσο και οικονομικά.

Οι παγκόσμιες πετρελαϊκές κρίσεις της δεκαετίας του 1970, που πυροδοτήθηκαν από γεωπολιτικά γεγονότα στη Μέση Ανατολή, είχαν σημαντικές επιπτώσεις στην Ελλάδα. Καθώς εξαρτιόταν σε μεγάλο βαθμό από το εισαγόμενο πετρέλαιο, η ξαφνική άνοδος των τιμών του πετρελαίου επηρέασε το ισοζύγιο πληρωμών της Ελλάδας. Η χώρα αντιμετώπισε πληθωρισμό και επιβράδυνση της οικονομικής ανάπτυξης, γεγονός που απαιτούσε προσαρμογές στις οικονομικές πολιτικές (Hardouvelis, 2018).

Η δεκαετία του 1980 χαρακτηρίστηκε από σημαντικές οικονομικές προκλήσεις. Ενώ η ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα το 1981 έφερε ευκαιρίες, έφερε και ανταγωνισμό. Η κυβέρνηση, σε μια προσπάθεια να αντιμετωπίσει τις κοινωνικές ανισότητες, αύξησε τις δημόσιες δαπάνες. Ωστόσο, αυτό οδήγησε σε υψηλά δημοσιονομικά ελλείμματα και εξωτερικό χρέος. Η πρόκληση ήταν να εξισορροπηθεί η κοινωνική ευημερία με τη δημοσιονομική ευθύνη.

Ίσως η πιο σημαντική οικονομική πρόκληση στην πρόσφατη ιστορία ήταν ο αντίκτυπος της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008. Οι εγγενείς οικονομικές ευπάθειες της Ελλάδας, σε συνδυασμό με την παγκόσμια οικονομική ύφεση, βύθισαν τη χώρα σε βαθιά ύφεση.

Μέχρι το 2010, έγινε φανερό ότι η Ελλάδα αντιμετώπιζε μια σοβαρή κρίση δημόσιου χρέους. Τα επόμενα χρόνια είδαν την Ελλάδα να διαπραγματεύεται με διεθνείς πιστωτές, να εφαρμόζει μέτρα λιτότητας και να υποβάλλεται σε σημαντικές οικονομικές μεταρρυθμίσεις. Οι κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις της κρίσης ήταν βαθιές, με την ανεργία στα ύψη, τις κοινωνικές αναταραχές και τη συρρικνούμενη οικονομία.

1.3 Προηγούμενες Οικονομικές Πολιτικές Και Τα Αποτελέσματά Τους Στην Ελλάδα

Η οικονομική τροχιά της Ελλάδας, που διαμορφώνεται από μια πλούσια ιστορία και μια μοναδική γεωπολιτική θέση, έχει επηρεαστεί από μια σειρά οικονομικών πολιτικών. Αυτές οι πολιτικές, που συχνά διαμορφώνονται ως απάντηση σε εσωτερικές και εξωτερικές προκλήσεις, είχαν ποικίλα αποτελέσματα, τόσο σκόπιμα όσο και ακούσια. Αυτό το δοκίμιο εμβαθύνει σε μερικές από τις σημαντικές οικονομικές πολιτικές που εφαρμόζονται στην Ελλάδα και τις επιπτώσεις τους.

Μετά την απόκτηση της ανεξαρτησίας το 1832, η Ελλάδα κληρονόμησε μια ερειπωμένη οικονομία. Η πρόκληση ήταν να δημιουργηθεί ένα σύγχρονο κράτος και οικονομία από την αρχή. Οι Βαυαροί αντιβασιλείς του βασιλιά Όθωνα εισήγαγαν μια σειρά από μεταρρυθμίσεις, συμπεριλαμβανομένης της καθιέρωσης ενός νέου νομίσματος, της δραχμής και των σύγχρονων φορολογικών συστημάτων (Maris, 2021).

Αυτές οι πρώιμες μεταρρυθμίσεις έθεσαν τα θεμέλια για ένα σύγχρονο ελληνικό κράτος αλλά οδήγησαν επίσης σε σημαντικό χρέος. Η εξάρτηση από ξένα δάνεια για τη χρηματοδότηση αυτών των μεταρρυθμίσεων οδήγησε σε έναν κύκλο χρεοκοπιών στα τέλη του 19ου αιώνα.

Στις αρχές του 20ου αιώνα η Ελλάδα ξεκίνησε την εδαφική επέκταση, ειδικά στα Βαλκάνια. Αυτή η επέκταση συνοδεύτηκε από οικονομικές πολιτικές που επικεντρώθηκαν στην ενοποίηση των νεοαποκτηθέντων εδαφών. Ενώ η εδαφική επέκταση ενίσχυσε τη γεωπολιτική σημασία της Ελλάδας, επιβάρυνε επίσης την οικονομία λόγω του κόστους του πολέμου και της ολοκλήρωσης.

Υπό την ηγεσία του πρωθυπουργού Ελευθέριου Βενιζέλου, η Ελλάδα υιοθέτησε φιλελεύθερες οικονομικές πολιτικές. Δόθηκε έμφαση στην ανάπτυξη υποδομών, στον εκσυγχρονισμό της γεωργίας και στην προώθηση εγχώριων και ξένων επενδύσεων (Robbins, 2021).

Αυτές οι μεταρρυθμίσεις οδήγησαν σε μια περίοδο οικονομικής ανάπτυξης, αλλά η παγκόσμια Μεγάλη Ύφεση της δεκαετίας του 1930

σταμάτησε αυτή την πρόοδο. Η Ελλάδα, όπως πολλά έθνη, αντιμετώπισε την ανεργία, τον αποπληθωρισμό και την οικονομική συρρίκνωση.

Μία από τις πιο κομβικές οικονομικές πολιτικές ήταν η απόφαση της Ελλάδας να ενταχθεί στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ), τον πρόδρομο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το 1981. Η ένταξη άνοιξε νέες αγορές για τα ελληνικά προϊόντα και διευκόλυne την εισροή ευρωπαϊκών κεφαλαίων. Ωστόσο, εξέθεσε επίσης την Ελλάδα σε μεγαλύτερο ανταγωνισμό και απαιτούσε συμμόρφωση με τα ευρωπαϊκά οικονομικά πρότυπα και κανονισμούς.

Η δεκαετία του 1980 σημαδεύτηκε από επεκτατικές δημοσιονομικές πολιτικές. Η κυβέρνηση, υπό το Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα (ΠΑΣΟΚ), αύξησε μισθούς, συντάξεις και κοινωνικές παροχές στο δημόσιο τομέα. Υπήρξε επίσης εθνικοποίηση βασικών βιομηχανιών (Robbins, 2021).

Ενώ αυτές οι πολιτικές οδήγησαν σε βραχυπρόθεσμη οικονομική ανάπτυξη και αύξηση του βιοτικού επιπέδου, είχαν επίσης ως αποτέλεσμα υψηλά δημοσιονομικά ελλείμματα, πληθωρισμό και εξωτερικό χρέος. Η πρόκληση της εξισορρόπησης της κοινωνικής ευημερίας με την οικονομική βιωσιμότητα έγινε εμφανής.

Στη δεκαετία του 1990, η Ελλάδα ξεκίνησε μια σειρά μεταρρυθμίσεων για τη σύγκλιση της οικονομίας της με τα ευρωπαϊκά πρότυπα, με στόχο την υιοθέτηση του ευρώ. Αυτό περιλάμβανε δημοσιονομική εξυγίανση, νομισματική αυστηροποίηση και διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις (Paradimitriou, 2013).

Η Ελλάδα υιοθέτησε με επιτυχία το ευρώ το 2001. Ωστόσο, τα υποκείμενα διαρθρωτικά ζητήματα, όπως η φοροδιαφυγή, η αναποτελεσματικότητα του δημόσιου τομέα και το υψηλό χρέος, παρέμειναν.

Η παγκόσμια οικονομική κρίση του 2008, σε συνδυασμό με τις εσωτερικές ευπάθειες της Ελλάδας, οδήγησε σε κρίση δημόσιου χρέους έως το 2010. Σε αντάλλαγμα για πακέτα διάσωσης από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (η Τρόικα), η Ελλάδα έπρεπε να εφαρμόσει αυστηρά μέτρα λιτότητας.

Οι πολιτικές λιτότητας, συμπεριλαμβανομένων των αυξήσεων φόρων, των περικοπών των συντάξεων και των απολύσεων στον δημόσιο τομέα, οδήγησαν σε βαθιά οικονομική ύφεση, υψηλή ανεργία και κοινωνική αναταραχή. Ωστόσο, συνέβαλαν επίσης στη σταθεροποίηση της οικονομίας και στην ανάκτηση της πρόσβασης στη διεθνή αγορά.

Ως απάντηση στην κρίση χρέους και ως μέρος των συμφωνιών διάσωσης, η Ελλάδα εφάρμοσε μεταρρυθμίσεις που επικεντρώθηκαν στη φορολογική διοίκηση, τα συνταξιοδοτικά συστήματα, τις αγορές εργασίας και την ιδιωτικοποίηση των κρατικών περιουσιακών στοιχείων (Chrysoloras, 2013).

Αυτές οι μεταρρυθμίσεις, αν και αμφισβητούμενες, έχουν αρχίσει να αποφέρουν αποτελέσματα. Στα τέλη της δεκαετίας του 2010, η Ελλάδα έδειξε σημάδια οικονομικής ανάκαμψης, με θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης, αυξημένες ξένες επενδύσεις και μείωση του ποσοστού ανεργίας.

1.4 Η Παρούσα Οικονομική Κατάσταση της Ελλάδας

Η ελληνική οικονομία, μετά από μια σοβαρή χρηματοπιστωτική κρίση που ξεκίνησε το 2009, βρίσκεται σε δρόμο ανάκαμψης, αν και εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις. Από τις αρχές του 2023, η χώρα έχει δει σταδιακές βελτιώσεις σε διάφορους οικονομικούς τομείς, εν μέρει χάρη στον τουρισμό, τον ακρογωνιαίο λίθο της ελληνικής οικονομίας, η οποία έχει ανακάμψει έντονα μετά την πανδημία.

ΚΡΑΤΙΚΟ ΧΡΕΟΣ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ Α.Ε.Π. Ε.Ε. 2022	
ΧΩΡΑ	ΧΡΕΟΣ ΩΣ ΠΟΣΟΣΤΟ ΤΟΥ Α.Ε.Π.
ΕΣΘΟΝΙΑ	24,00%
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	29,00%
ΔΑΝΙΑ	35,00%
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	38,00%
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	46,00%
ΤΣΕΧΙΑ	48,00%
ΛΕΤΟΝΙΑ	50,00%
ΡΟΥΜΑΝΙΑ	52,00%
ΣΟΥΗΔΙΑ	53,00%
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	54,00%
ΠΟΛΩΝΙΑ	59,00%
ΣΛΟΒΑΚΙΑ	64,00%
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	65,00%
ΣΛΟΒΕΝΙΑ	72,00%
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	77,00%
ΑΥΣΤΡΙΑ	81,00%
ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ	82,00%
ΒΕΛΓΙΟ	104,00%
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	115,00%
ΙΣΠΑΝΙΑ	116,00%
ΓΑΛΛΙΑ	117,00%
ΙΤΑΛΙΑ	148,00%
ΕΛΛΑΔΑ	192,00%

Πίνακας 1.2 Χρέος ως Ποσοστό του Α.Ε.Π. στις Χώρες της Ε.Ε. (Πηγή: OECD)

Ο τουρισμός παρέχει σημαντική πηγή εσόδων και απασχόλησης, συνεισφέροντας περίπου το ένα τέταρτο του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) της Ελλάδας. Η αναζωπύρωση των διεθνών μεταφορών βοήθησε την οικονομία να ανακάμψει, με την Ελλάδα να βιώνει αύξηση του αριθμού των επισκεπτών, ειδικά τους καλοκαιρινούς μήνες. Αυτή η εισροή έχει δώσει ώθηση σε σχετικούς τομείς όπως η φιλοξενία, οι υπηρεσίες τροφίμων και το λιανικό εμπόριο (Laravitsas, 2018).

Ωστόσο, η οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδας δεν εξαρτάται αποκλειστικά από τον τουρισμό. Η κυβέρνηση εφαρμόζει μεταρρυθμίσεις για

την προσέλκυση ξένων επενδύσεων, τη μείωση της αναποτελεσματικότητας του δημόσιου τομέα και την ενθάρρυνση της επιχειρηματικότητας.

Αυτές οι μεταρρυθμίσεις είναι ζωτικής σημασίας για τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη και έχουν συμβάλει στη βελτίωση του επιχειρηματικού κλίματος. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός του δημόσιου τομέα, η απλούστευση των διαδικασιών αδειοδότησης για τις επιχειρήσεις και η ενισχυμένη επένδυση στην πράσινη ενέργεια αποτελούν μέρος αυτών των μεταρρυθμιστικών προσπαθειών.

Παρά τις αισιόδοξες τάσεις, η Ελλάδα εξακολουθεί να αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις. Το εθνικό χρέος παραμένει υψηλό, πάνω από το 180% του ΑΕΠ, γεγονός που επιβαρύνει σημαντικά την οικονομία. Το σημαντικό χρέος περιορίζει τη δημοσιονομική ευελιξία και αφήνει τη χώρα ευάλωτη σε εξωτερικούς οικονομικούς κραδασμούς. Επιπλέον, η ανεργία, αν και μειώνεται, εξακολουθεί να είναι πάνω από τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με την ανεργία των νέων να είναι ιδιαίτερα προβληματική.

Ο τραπεζικός τομέας έχει δείξει ανθεκτικότητα, με τις ελληνικές τράπεζες να αντλούν με επιτυχία κεφάλαια και να μειώνουν τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, γεγονός που έχει αποκαταστήσει την εμπιστοσύνη των επενδυτών. Οι κεφαλαιαγορές έχουν ανταποκριθεί θετικά, με τα ελληνικά ομόλογα να αναβαθμίζονται από οίκους αξιολόγησης και η κυβέρνηση έχει επιστρέψει στον δανεισμό στα προ κρίσης επίπεδα (Laravitsas, 2018).

Ο πληθωρισμός, ένα παγκόσμιο ζήτημα τον τελευταίο καιρό, έχει επηρεάσει και την Ελλάδα, αν και ο ρυθμός πληθωρισμού της ήταν ελαφρώς κάτω από τον μέσο όρο της ευρωζώνης. Το κόστος ζωής έχει αυξηθεί, επηρεάζοντας τα εισοδήματα των νοικοκυριών και τη δύναμη των δαπανών. Η κυβέρνηση έχει εισαγάγει μέτρα για να μετριάσει αυτό, συμπεριλαμβανομένων των επιδοτήσεων για ενέργεια και βασικά αγαθά.

Κοιτάζοντας το μέλλον, η Ελλάδα είναι έτοιμη να επωφεληθεί από τα κονδύλια NextGenerationEU, ένα μέσο ανάκαμψης από την Ευρωπαϊκή Ένωση που έχει σχεδιαστεί για να στηρίξει τα κράτη μέλη που έχουν πληγεί από την πανδημία. Τα κεφάλαια αυτά στοχεύουν στη διευκόλυνση των

επενδύσεων σε πράσινες και ψηφιακές μεταβάσεις, τομείς όπου η Ελλάδα έχει σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης (Paradimitriou, 2013).

Η ελληνική οικονομική κατάσταση, ενώ εξακολουθεί να ανακάμπτει από μια δεκαετία οικονομικής δυσπραγίας, δείχνει σημάδια ανθεκτικότητας και δυνατότητες βιώσιμης ανάπτυξης. Η συνεχιζόμενη εστίαση της κυβέρνησης στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, σε συνδυασμό με στρατηγικές επενδύσεις σε βασικούς τομείς, αναμένεται να σταθεροποιήσει περαιτέρω την οικονομία και να προσελκύσει περισσότερες διεθνείς επενδύσεις.

Κεφάλαιο Δεύτερο

Ορισμός και Μέτρηση της Ανταγωνιστικότητας

Η ανταγωνιστικότητα είναι ένας πολύπλευρος όρος που βρίσκεται στο επίκεντρο του οικονομικού λόγου, αντικατοπτρίζοντας την υγεία και τις δυνατότητες των οικονομιών και των επιχειρήσεων στην παγκόσμια αγορά.

Στον πυρήνα της, η ανταγωνιστικότητα περικλείει την ικανότητα μιας χώρας, βιομηχανίας ή εταιρείας να παρέχει αγαθά και υπηρεσίες με τρόπο που να ανταποκρίνεται ή να ξεπερνά τα πρότυπα των διεθνών αγορών, ενώ ταυτόχρονα διασφαλίζει ότι ο πλούτος των πολιτών ή των ενδιαφερομένων τους αυξάνεται βιώσιμα με την πάροδο του χρόνου.

Είναι ένα μέτρο της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας, της καινοτομίας και της παραγωγικότητας που υπαγορεύει όχι μόνο την επιτυχία της αγοράς αλλά και την οικονομική ευημερία και ανθεκτικότητα.

Στο πλαίσιο των εθνών, η ανταγωνιστικότητα γίνεται ευρείας βάσης καθοριστικός παράγοντας της οικονομικής ζωτικότητας. Είναι συχνά το όργανο με το οποίο συγκρίνονται και αντιπαραβάλλονται τα έθνη, ενημερώνοντας την πολιτική, τις επενδύσεις και ακόμη και τη γεωπολιτική στρατηγική.

Η ανταγωνιστικότητα ενός έθνους μπορεί να διαμορφώσει την ποιότητα ζωής των κατοίκων του, επηρεάζοντας τα πάντα, από ευκαιρίες απασχόλησης έως κοινωνικές υπηρεσίες. Συνδέεται περίπλοκα με τις υποδομές, τα εκπαιδευτικά συστήματα, τις τεχνολογικές δυνατότητες, ακόμη και με την πολιτισμική δυναμική μιας χώρας. Η περίπλοκη αλληλεπίδραση αυτών των στοιχείων τοποθετεί ένα έθνος στην παγκόσμια οικονομική αρένα, υπαγορεύοντας την ικανότητά του να προσελκύει επενδύσεις, εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό και να εξασφαλίζει μια θέση στις διεθνείς αλυσίδες εφοδιασμού (Jambor, 2016).

Για τις επιχειρήσεις, η ανταγωνιστικότητα είναι εξίσου κρίσιμη, αλλά λειτουργεί με διαφορετικούς μηχανισμούς. Είναι το σημείο αναφοράς που υπαγορεύει την ικανότητα μιας εταιρείας να επιτύχει και να επεκταθεί. Ανταγωνιστικές επιχειρήσεις είναι εκείνες που μπορούν να καινοτομούν, να διαχειρίζονται αποτελεσματικά τους πόρους και να προσαρμόζονται στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς.

Αυτή η ευελιξία και η ικανότητα παροχής αξίας στους πελάτες καθορίζουν τη θέση τους στην αγορά και τη μακροπρόθεσμη επιτυχία τους. Εδώ, η ανταγωνιστικότητα μετρείται από την παραγωγικότητα, το μερίδιο αγοράς, την ανάπτυξη και την κερδοφορία, τα οποία αποτελούν ζωτικούς δείκτες της υγείας και των προοπτικών μιας εταιρείας (Jambor, 2016).

Η σημασία της ανταγωνιστικότητας υπογραμμίζεται περαιτέρω από τον δυναμισμό της. Σε έναν κόσμο που αλλάζει ταχέως, οι καθοριστικοί παράγοντες της ανταγωνιστικότητας εξελίσσονται. Αυτό που αποτελούσε ανταγωνιστικό πλεονέκτημα πριν από μια δεκαετία μπορεί τώρα να είναι μια τυπική προσδοκία. Η εισαγωγή ψηφιακών τεχνολογιών, η αυξανόμενη σημασία των βιώσιμων πρακτικών και τα μεταβαλλόμενα πρότυπα του παγκόσμιου εμπορίου αναδιαμορφώνουν συνεχώς το τοπίο της ανταγωνιστικότητας.

Θέτοντας το υπόβαθρο για μια λεπτομερή διερεύνηση της ανταγωνιστικότητας, αυτή η εισαγωγή υποδηλώνει την πολυπλοκότητα του όρου και τη μέτρησή του.

Η κατανόηση της ανταγωνιστικότητας είναι ζωτικής σημασίας για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, τους ηγέτες επιχειρήσεων και τους οικονομολόγους, καθώς αντιμετωπίζουν τις προκλήσεις της παγκόσμιας οικονομίας και επιδιώκουν να χαράξουν μια πορεία ευημερίας σε έναν διασυνδεδεμένο κόσμο.

Η έννοια της ανταγωνιστικότητας έχει εξελιχθεί σημαντικά σε όλη την οικονομική ιστορία, προσαρμοζόμενη στα μεταβαλλόμενα τοπία του παγκόσμιου εμπορίου, στις βιομηχανικές επαναστάσεις και στη δυναμική της αγοράς. Αρχικά ριζωμένοι στην κλασική οικονομία του Adam Smith και του David Ricardo, οι πρώτοι ορισμοί της ανταγωνιστικότητας επικεντρώθηκαν

στο συγκριτικό πλεονέκτημα και την ικανότητα ενός έθνους να παράγει αγαθά με χαμηλότερο κόστος ευκαιρίας από άλλα. Αυτή η ιδέα έθεσε τα θεμέλια για την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι χώρες θα μπορούσαν να κερδίσουν από το εμπόριο και την εξειδίκευση (Jambor, 2016).

Στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ου αιώνα, καθώς τα έθνη βιομηχανοποιήθηκαν και η πολυπλοκότητα του εμπορίου μεγάλωνε, η έννοια της ανταγωνιστικότητας άρχισε να ενσωματώνει παράγοντες πέρα από τα απλά πλεονεκτήματα κόστους. Οικονομολόγοι όπως ο Άλφρεντ Μάρσαλ εισήγαγαν τις έννοιες των βιομηχανικών περιοχών και τη σημασία της γεωγραφικής συγκέντρωσης ειδικευμένου εργατικού δυναμικού, γνώσης και θεσμών, διευρύνοντας την κατανόηση του τι θα μπορούσε να οδηγήσει στην ανταγωνιστική επιτυχία (Viviani, 2009).

Η Παγκόσμια Κατάταξη για την Ανταγωνιστικότητα (2023)				
Θέση 2023	Χώρα	Θέση 2022	Αλλαγή Θέσης	
1	Δανία	1	-	
2	Ιρλανδία	11	9	▲
3	Ελβετία	2	-1	▼
4	Σιγκαπούρη	3	-1	▼
5	Ολλανδία	6	1	▲
6	Ταϊβάν, Κίνα	7	1	▲
7	Χονγκ-Κονγκ SAR	5	-2	▼
8	Σουηδία	4	-4	▼
9	ΗΠΑ	10	1	▲
10	ΗΑΕ	12	2	▲
11	Φινλανδία	8	-3	▼
12	Κατάρ	18	6	▲
13	Βέλγιο	21	8	▲
14	Νορβηγία	9	-5	▼
15	Καναδάς	14	-1	▼
16	Ισλανδία	16	-	
17	Σ. Αραβία	24	7	▲
18	Δημ. της Τσεχίας	26	8	▲
19	Αυστραλία	19	-	
20	Λουξεμβούργο	13	-7	▼

Εικόνα 2.1 Η Παγκόσμια Κατάταξη για την Ανταγωνιστικότητα (Πηγή: Οικονομικός Ταχυδρόμος)

Η μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο εποχή είδε μια έκρηξη στη σημασία της διεθνούς ανταγωνιστικότητας καθώς η παγκόσμια οικονομία γινόταν ολοένα και πιο διασυνδεδεμένη. Ιδρύματα όπως η Παγκόσμια Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, ιδρύθηκαν για να προωθήσουν ένα σταθερό και συνεργάσιμο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα, υποστηρίζοντας έμμεσα την ανταγωνιστικότητα των εθνών διασφαλίζοντας τη νομισματική σταθερότητα και παρέχοντας την υποδομή για την ανοικοδόμηση των κατεστραμμένων από τον πόλεμο οικονομιών.

Ωστόσο, η σύγχρονη, πολύπλευρη αντίληψη της ανταγωνιστικότητας διαμορφώθηκε πραγματικά μόλις στο δεύτερο μέρος του 20ού αιώνα (Viviani, 2009).

Το «The Competitive Advantage of Nations» του διάσημου οικονομολόγου Michael Porter, που δημοσιεύτηκε το 1990, ήταν ένα θεμελιώδες έργο που συνέθεσε πολλές από αυτές τις ιδέες σε ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο. Ο Porter υποστήριξε ότι το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα προήλθε από την ικανότητα των βιομηχανιών να καινοτομούν και να αναβαθμίζονται.

Το έργο του Porter πυροδότησε μια ευρεία επανεξέταση του τι κάνει τις οικονομίες ανταγωνιστικές και οδήγησε στην ανάπτυξη πολυάριθμων εργαλείων και δεικτών για τη μέτρηση της ανταγωνιστικότητας. Ο Παγκόσμιος Δείκτης Ανταγωνιστικότητας του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ και η Επετηρίδα Παγκόσμιας Ανταγωνιστικότητας του Διεθνούς Ινστιτούτου Ανάπτυξης Διαχείρισης είναι παραδείγματα σημείων αναφοράς που προέκυψαν από αυτή τη νέα κατανόηση, ενσωματώνοντας μια σειρά οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών μετρήσεων.

Στον 21ο αιώνα, ο ορισμός της ανταγωνιστικότητας συνέχισε να εξελίσσεται. Η εμφάνιση της οικονομίας της γνώσης έχει δώσει έμφαση στο ρόλο της πληροφορίας, της τεχνολογίας και του εργατικού δυναμικού υψηλής ειδίκευσης ως μοχλού ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος (Cheba, 2020).

Επιπλέον, καθώς οι παγκόσμιες προκλήσεις όπως η κλιματική αλλαγή και η ανισότητα έχουν γίνει πιο πειστικές, ο ορισμός επεκτάθηκε για να συμπεριλάβει τη βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη ως βασικά συστατικά της πραγματικής ανταγωνιστικότητας. Αυτή η αλλαγή αντικατοπτρίζει την κατανόηση ότι η μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα δεν βασίζεται μόνο σε οικονομικούς παράγοντες αλλά και στην περιβαλλοντική διαχείριση και την κοινωνική συνοχή (Cheba, 2020).

2.1 Ορισμός Της Ανταγωνιστικότητας Στο Πλαίσιο Των Εθνικών Οικονομιών

Ο ορισμός της ανταγωνιστικότητας στο πλαίσιο των εθνικών οικονομιών είναι μια πολύπλευρη και διαφοροποιημένη έννοια που έχει συγκεντρώσει ουσιαστική προσοχή από τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, τους οικονομολόγους και τους διεθνείς οργανισμούς. Αυτή η ιδέα υπερβαίνει την απλή παραγωγικότητα και περιλαμβάνει μια ποικιλία παραγόντων που καθορίζουν την ικανότητα ενός έθνους να διατηρεί και να βελτιώνει την ευημερία των πολιτών του.

Στο πιο θεμελιώδες επίπεδο της, η εθνική ανταγωνιστικότητα αναφέρεται στην ικανότητα μιας χώρας να παράγει αγαθά και υπηρεσίες που πληρούν τα πρότυπα των διεθνών αγορών, ενώ οι πολίτες της απολαμβάνουν ένα αυξανόμενο βιοτικό επίπεδο. Αυτός ο ορισμός συνεπάγεται όχι μόνο την ικανότητα πώλησης προϊόντων στο εξωτερικό, αλλά και την ικανότητα πώλησης προϊόντων με τρόπο που συμβάλλει στη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

Η οικονομική απόδοση, που συχνά μετράται με το κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ), είναι ένας παραδοσιακός δείκτης εθνικής ανταγωνιστικότητας. Ωστόσο, είναι η παραγωγικότητα - παραγωγή ανά μονάδα εισροής - που είναι η ουσία της ανταγωνιστικότητας. Τα κέρδη παραγωγικότητας είναι ζωτικής σημασίας καθώς οδηγούν σε ανάπτυξη χωρίς απαραίτητα να αυξάνουν το κόστος των εισροών, επιτρέποντας πιο

ανταγωνιστικές τιμές ή υψηλότερους μισθούς, που με τη σειρά τους μπορούν να οδηγήσουν σε υψηλότερο βιοτικό επίπεδο (Cheba, 2020).

Στη σύγχρονη παγκόσμια οικονομία, η καινοτομία και η τεχνολογική πρόοδος είναι καθοριστικής σημασίας για την ανταγωνιστικότητα. Η ικανότητα ενός έθνους να καινοτομεί—να αναπτύσσει νέα προϊόντα, διαδικασίες και υπηρεσίες—και να υιοθετεί νέες τεχνολογίες είναι ένας σημαντικός καθοριστικός παράγοντας για το ανταγωνιστικό του πλεονέκτημα. Αυτή η πτυχή της ανταγωνιστικότητας υπογραμμίζει τη σημασία της έρευνας και ανάπτυξης (E&A), ενός ειδικευμένου εργατικού δυναμικού και ενός περιβάλλοντος που ενισχύει τη δημιουργικότητα και την ανάληψη κινδύνων (Westeren, 2008).

Η ισχυρή υποδομή —φυσική, ψηφιακή και κοινωνική— αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο της εθνικής ανταγωνιστικότητας. Αποτελεσματικά δίκτυα μεταφορών, αξιόπιστες προμήθειες ενέργειας και εξελιγμένες ψηφιακές επικοινωνίες είναι όλα ζωτικής σημασίας για την οικονομική δραστηριότητα. Ομοίως, οι θεσμοί —τόσο οικονομικοί όσο και πολιτικοί—διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο. Οι διαφανείς και αποτελεσματικοί κρατικοί φορείς, ένα δίκαιο νομικό σύστημα και τα αποτελεσματικά ρυθμιστικά πλαίσια συμβάλλουν σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον.

Η ποιότητα του ανθρώπινου κεφαλαίου ενός έθνους - του εργατικού δυναμικού του - είναι επίσης κρίσιμο συστατικό της ανταγωνιστικότητας. Αυτή η ποιότητα προέρχεται σε μεγάλο βαθμό από τα ισχύοντα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης δεξιοτήτων. Ένα έθνος που επενδύει στην εκπαίδευση και τη συνεχή μάθηση για το εργατικό του δυναμικό είναι σε καλύτερη θέση να προσαρμοστεί στις οικονομικές αλλαγές και τις τεχνολογικές εξελίξεις.

Η μακροοικονομική σταθερότητα, που χαρακτηρίζεται από ελεγχόμενο πληθωρισμό, βιώσιμες δημοσιονομικές πολιτικές και σταθερές συναλλαγματικές συνθήκες, είναι μια άλλη σημαντική πτυχή της εθνικής ανταγωνιστικότητας. Αυτή η σταθερότητα δημιουργεί ένα περιβάλλον που ευνοεί τις επενδύσεις και την οικονομική ανάπτυξη.

Η υγεία του πληθυσμού και η ποιότητα του περιβάλλοντος αναγνωρίζονται όλο και περισσότερο ως συστατικά της ανταγωνιστικότητας. Ένα υγιές εργατικό δυναμικό είναι πιο παραγωγικό και οι βιώσιμες περιβαλλοντικές πρακτικές εξασφαλίζουν μακροπρόθεσμη διαθεσιμότητα πόρων, τα οποία συμβάλλουν στην ανταγωνιστικότητα μιας χώρας (Westeren, 2008).

Όσον αφορά το εμπόριο, να καθεστώς ανοιχτού εμπορίου που αγκαλιάζει την παγκοσμιοποίηση μπορεί να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα διευκολύνοντας την πρόσβαση σε μεγαλύτερες αγορές, πιο προηγμένες τεχνολογίες και διαφορετικούς πόρους. Ομοίως, μια χώρα που προσελκύει άμεσες ξένες επενδύσεις επωφελείται από εισροές κεφαλαίων, μεταφορά τεχνολογίας και διοικητική τεχνογνωσία.

Η πολυπλοκότητα των επιχειρηματικών λειτουργιών και της στρατηγικής είναι καθοριστικός παράγοντας της εθνικής ανταγωνιστικότητας. Οι χώρες όπου οι εταιρείες ανταγωνίζονται στην ποιότητα, την επωνυμία και την τεχνολογία και όχι μόνο στο χαμηλό κόστος τείνουν να ανεβαίνουν στην αλυσίδα αξίας, οδηγώντας σε μεγαλύτερες οικονομικές αποδόσεις (Yago, 2019).

Η ανταγωνιστικότητα συνδέεται επίσης όλο και περισσότερο με κοινωνικούς παράγοντες όπως η ισότητα του εισοδήματος, η κοινωνική κινητικότητα και η κοινωνική συνοχή. Ένα έθνος που εξασφαλίζει ευρεία πρόσβαση σε ευκαιρίες και μοιράζεται τους καρπούς της οικονομικής επιτυχίας δίκαια μεταξύ των πολιτών του μπορεί να αποφύγει το κοινωνικό κόστος της ανισότητας και της αναταραχής, που μπορεί να υπονομεύσει την οικονομική απόδοση.

Παγκόσμιοι δείκτες, όπως ο Παγκόσμιος Δείκτης Ανταγωνιστικότητας του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ, ενσωματώνουν αυτούς τους διάφορους παράγοντες στις μεθοδολογίες τους, παρέχοντας συγκριτικές αξιολογήσεις της ανταγωνιστικότητας των χωρών. Αυτοί οι δείκτες προσφέρουν πολύτιμες γνώσεις, αλλά αντιμετωπίζουν επίσης κριτική για την πολυπλοκότητά τους και τη δυσκολία αποτύπωσης της δυναμικής και πολύπλευρης φύσης της ανταγωνιστικότητας σε έναν μόνο αριθμό.

Ο ορισμός της ανταγωνιστικότητας στο πλαίσιο των εθνικών οικονομιών είναι επομένως ένα σύνθετο δίκτυο αλληλένδετων παραγόντων που υπερβαίνουν κατά πολύ τα απλά μέτρα παραγωγικότητας. Περιλαμβάνει οικονομικές, τεχνολογικές, θεσμικές και κοινωνικές διαστάσεις, καθεμία από τις οποίες παίζει έναν κριτικό ρόλο (Ryans, 2006).

2.2 Δείκτες Που Χρησιμοποιούνται Για Τη Μέτρηση Της Ανταγωνιστικότητας

Η μέτρηση της ανταγωνιστικότητας είναι μια πολύπλοκη προσπάθεια που περιλαμβάνει ποικίλους δείκτες. Αυτοί οι δείκτες μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ευρέως σε οικονομικές επιδόσεις, αποδοτικότητα, καινοτομία, υποδομές, μακροοικονομική σταθερότητα, υγεία και εκπαίδευση, μέγεθος αγοράς και επιχειρηματικό δυναμισμό. Κάθε κατηγορία περιλαμβάνει πολλούς συγκεκριμένους δείκτες που, όταν αναλυθούν μαζί, παρέχουν μια ολοκληρωμένη εικόνα της ανταγωνιστικότητας ενός έθνους.

2.2.1 Δείκτες Οικονομικής Απόδοσης

- Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ): Συνολική οικονομική παραγωγή μιας χώρας.
- Ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ: Ετήσια ποσοστιαία αύξηση του ΑΕΠ, που υποδηλώνει οικονομική επέκταση.
- Κατά κεφαλήν ΑΕΠ: ΑΕΠ διαιρούμενο με τον συνολικό πληθυσμό, που δείχνει την οικονομική παραγωγή ανά άτομο.
- Εμπορικό Ισοζύγιο: Η διαφορά μεταξύ των εξαγωγών και των εισαγωγών αγαθών και υπηρεσιών μιας χώρας.
- Πραγματική Συναλλαγματική Ισοτιμία: Πραγματική συναλλαγματική ισοτιμία είναι το γινόμενο της ονομαστικής συναλλαγματικής ισοτιμίας επί το λόγο του δείκτη τιμών μεταξύ των δύο χωρών.

- Ποιότητα εξαγωγής: Αξιολογεί την πολυπλοκότητα και την προστιθέμενη αξία των προϊόντων που εξάγει μια χώρα (Bhawsar, 2015).

Η οικονομική απόδοση συνήθως αξιολογείται από τη συνολική δραστηριότητα και την υγεία μιας οικονομίας, όπως αντικατοπτρίζεται σε δείκτες όπως το ΑΕΠ, το οποίο μετρά τη συνολική παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών.

Ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ είναι ένας δείκτης της οικονομικής δυναμικής, που αντικατοπτρίζει εάν η οικονομία επεκτείνεται ή συρρικνώνεται. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ είναι χρήσιμο για την κατανόηση της μέσης οικονομικής ευημερίας των ατόμων εντός της χώρας.

Το εμπορικό ισοζύγιο δείχνει τη διαφορά μεταξύ των εξαγωγών και των εισαγωγών, αντικατοπτρίζοντας την ανταγωνιστικότητα μιας χώρας στην αγορά και τη ζήτηση για τα προϊόντα της παγκοσμίως.

Τέλος, ο δείκτης ποιότητας των εξαγωγών δεν λαμβάνει υπόψη μόνο τον όγκο αλλά την πολυπλοκότητα και το τεχνολογικό περιεχόμενο των εξαγόμενων αγαθών, γεγονός που μπορεί να σηματοδοτήσει μια άνοδο στην παγκόσμια αλυσίδα αξίας.

2.2.2 Δείκτες αποδοτικότητας

- Παραγωγικότητα Εργασίας: Παραγωγή ανά ώρα εργασίας, που δείχνει την αποτελεσματικότητα του εργατικού δυναμικού.
- Συνολική παραγωγικότητα συντελεστών: Η αποδοτικότητα όλων των εισροών που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή, συμπεριλαμβανομένης της εργασίας και του κεφαλαίου.
- Επιχειρηματική αποδοτικότητα: Μετριέται από τον δείκτη ευκολίας άσκησης επιχειρηματικής δραστηριότητας, τον χρόνο διεκπεραίωσης για την έναρξη μιας επιχείρησης και άλλα ρυθμιστικά μέτρα (Dabronic, 2020).

Οι δείκτες αποδοτικότητας αξιολογούν πόσο καλά χρησιμοποιούνται οι πόροι σε μια οικονομία. Η παραγωγικότητα της εργασίας είναι ένα βασικό μέτρο, που υποδεικνύει την παραγωγή ανά εργαζόμενο, η οποία αντανακλά την αποδοτικότητα και το επίπεδο δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού.

Η συνολική παραγωγικότητα των συντελεστών επεκτείνει αυτή τη δυνατότητα για να ληφθούν υπόψη όλες οι εισροές, συμπεριλαμβανομένων των κεφαλαίων και της καινοτομίας, παρέχοντας ένα μέτρο της συνολικής αποδοτικότητας της οικονομίας.

Η επιχειρηματική αποτελεσματικότητα περιλαμβάνει τη ρυθμιστική αποτελεσματικότητα, την ευελιξία της αγοράς και το εταιρικό τοπίο, προσδιορίζοντας πόσο ευνοϊκό είναι το περιβάλλον για τις επιχειρηματικές δραστηριότητες.

2.2.3 Δείκτες Καινοτομίας

- Δαπάνες Έρευνας και Ανάπτυξης (E&A): Ποσοστό του ΑΕΠ που δαπανάται για E&A.
- Διπλώματα ευρεσιτεχνίας κατά κεφαλήν: Ο αριθμός των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας που υποβλήθηκαν ανά εκατομμύριο άτομα, που αντικατοπτρίζει την παραγωγή καινοτομίας.
- Επιστημονικές Δημοσιεύσεις: Αριθμός ερευνητικών εργασιών που έχουν δημοσιευτεί σε περιοδικά με κριτές.
- Υιοθέτηση τεχνολογίας: Ο ρυθμός με τον οποίο υιοθετείται η νέα τεχνολογία από επιχειρήσεις και καταναλωτές (Dabrovic, 2020).

Η καινοτομία είναι η κινητήρια δύναμη της μελλοντικής ανταγωνιστικότητας. Οι δαπάνες E&A είναι πρωταρχικός δείκτης, που δείχνει τη δέσμευση για καινοτομία και μελλοντικές δυνατότητες. Τα κατά κεφαλήν διπλώματα ευρεσιτεχνίας παρέχουν ένα από μέτρο της παραγωγής αυτής της καινοτομίας, ενώ επιστημονικές δημοσιεύσεις υποδεικνύουν τη συμβολή

της χώρας στην παγκόσμια γνώση. Η υιοθέτηση τεχνολογίας δείχνει πόσο γρήγορα μια κοινωνία ενσωματώνει νέες τεχνολογίες, οι οποίες μπορούν να ενισχύσουν την παραγωγικότητα και να δημιουργήσουν νέες βιομηχανίες.

2.2.4 Δείκτες Υποδομής

- Υποδομή Μεταφορών: Ποιότητα και έκταση των εγκαταστάσεων οδικών, σιδηροδρομικών, λιμενικών και αεροπορικών μεταφορών.
- Ψηφιακή υποδομή: Διείσδυση υπηρεσιών διαδικτύου, ψηφιακά δίκτυα και μέτρα κυβερνοασφάλειας.
- Υποδομή κοινής ωφέλειας: Διαθεσιμότητα και αξιοπιστία προμηθειών ηλεκτρικής ενέργειας, νερού και φυσικού αερίου (Grauwe, 2010).

Οι υποδομές είναι θεμελιώδεις για την οικονομική δραστηριότητα. Η υποδομή μεταφορών συνδέει τους παραγωγούς με τις αγορές και είναι ζωτικής σημασίας για αποτελεσματικές αλυσίδες εφοδιασμού.

Η ψηφιακή υποδομή στηρίζει την οικονομία της πληροφορίας και είναι απαραίτητη για τις σύγχρονες επιχειρηματικές δραστηριότητες. Η αξιοπιστία της υποδομής κοινής ωφέλειας διασφαλίζει ότι οι επιχειρήσεις και τα σπίτια έχουν τις βασικές υπηρεσίες που απαιτούνται για τις καθημερινές δραστηριότητες.

2.2.5 Δείκτες Μακροοικονομικής Σταθερότητας

- Πληθωρισμός: Η ετήσια ποσοστιαία μεταβολή των τιμών καταναλωτή.
- Δημοσιονομικό ισοζύγιο: Το δημοσιονομικό ισοζύγιο της κυβέρνησης ως ποσοστό του ΑΕΠ.

- Αναλογία χρέους προς ΑΕΠ: Συνολικό εθνικό χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ.
- Συναλλαγματικά Αποθεματικά: Το σύνολο των αποθεματικών που διατηρεί η κεντρική τράπεζα σε ξένα νομίσματα (Grauwe, 2010).

Η μακροοικονομική σταθερότητα προσφέρει ένα προβλέψιμο οικονομικό περιβάλλον, το οποίο είναι ζωτικής σημασίας για επενδύσεις και προγραμματισμό. Ο πληθωρισμός δείχνει πόσο σταθερές είναι οι τιμές, ενώ το δημοσιονομικό ισοζύγιο δείχνει την οικονομική υγεία της κυβέρνησης.

Ο λόγος του χρέους μιας χώρας προς το ΑΕΠ παρέχει μια εικόνα για το δημοσιονομικό της χώρο και τις δυνατότητες για επενδύσεις. Τα συναλλαγματικά αποθέματα αποτελούν προστατευτικό απόθεμα έναντι των εξωτερικών οικονομικών κραδασμών, διασφαλίζοντας τη σταθερότητα.

2.2.6 Δείκτες Υγείας και Παιδείας

- Προσδόκιμο ζωής: Ο μέσος αριθμός ετών που αναμένεται να ζήσει ένα νεογέννητο.
- Ποιότητα υγειονομικής περίθαλψης: Αξιολόγηση ιατρικών υπηρεσιών, νοσοκομειακή υποδομή και πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη.
- Εγγραφές πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης: Ποσοστό εγγεγραμμένων παιδιών στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.
- Ανώτατη Εκπαίδευση και Κατάρτιση: Ποιότητα προγραμμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης (Dabronic, 2020)

Ένα υγιές και μορφωμένο εργατικό δυναμικό είναι ζωτικής σημασίας για την ανταγωνιστικότητα. Το προσδόκιμο ζωής και η ποιότητα της υγειονομικής περίθαλψης αντικατοπτρίζουν την υγεία του εργατικού δυναμικού. Οι δείκτες εκπαίδευσης, από την πρωτοβάθμια εγγραφή έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση και κατάρτιση, υπογραμμίζουν τις δυνατότητες ενός ειδικευμένου

εργατικού δυναμικού ικανού να προσαρμοστεί στις νέες τεχνολογίες και μεθόδους.

2.2.7 Δείκτες μεγέθους αγοράς

- Δείκτης μεγέθους εγχώριας αγοράς: Αντικατοπτρίζει το μέγεθος της εσωτερικής αγοράς της χώρας.
- Δείκτης μεγέθους ξένης αγοράς: Αποτυπώνει την αξία των εξαγωγών της χώρας ως ποσοστό της παγκόσμιας ζήτησης.
- Δυναμική Αγοράς: Ο βαθμός κίνησης και κύκλου εργασιών της αγοράς.

Το μέγεθος της αγοράς μπορεί να επηρεάσει την ανταγωνιστικότητα μιας χώρας προσδιορίζοντας τις δυνατότητες για οικονομίες κλίμακας. Μια μεγαλύτερη εγχώρια αγορά προσφέρει περισσότερες ευκαιρίες στις επιχειρήσεις να αναπτυχθούν, ενώ η πρόσβαση σε μια μεγάλη ξένη αγορά δίνει τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις να επεκταθούν διεθνώς. Η δυναμική της αγοράς αντικατοπτρίζει τη ζωντάνια και τη ρευστότητα της αγοράς, η οποία μπορεί να ενισχύσει τον ανταγωνισμό και την καινοτομία (Siudek, 2014).

2.2.8 Δείκτες επιχειρηματικού δυναμισμού

- Κόστος εκκίνησης επιχείρησης: Έξοδα που σχετίζονται με την ίδρυση μιας νέας επιχείρησης.
- Ποσοστό Επιχειρηματικότητας: Η συχνότητα δημιουργίας νέων επιχειρήσεων στην οικονομία.
- Απορρόφηση τεχνολογίας σε επίπεδο εταιρείας: Η ικανότητα των επιχειρήσεων να ενσωματώνουν νέα τεχνολογία.

- Ικανότητα Καινοτομίας: Η ικανότητα των εταιρειών να καινοτομούν νέα προϊόντα και διαδικασίες (Siudek, 2014).

Ο επιχειρηματικός δυναμισμός αντισταθμίζει το επιχειρηματικό πνεύμα και την ικανότητα για καινοτομία. Δείκτες όπως το κόστος έναρξης μιας επιχείρησης και τα ποσοστά επιχειρηματικότητας δείχνουν πόσο ευνοϊκό είναι ένα περιβάλλον για νέα εγχειρήματα.

Η απορρόφηση τεχνολογίας σε επίπεδο εταιρείας υποδεικνύει πόσο γρήγορα οι επιχειρήσεις μπορούν να αξιοποιήσουν νέες τεχνολογίες για ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Η ικανότητα καινοτομίας αναφέρεται στην ικανότητα των επιχειρήσεων να αναπτύσσουν νέα προϊόντα και διαδικασίες, ένα κλειδί για τη μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα.

2.2.9 Κοινωνικοί και Περιβαλλοντικοί Δείκτες

- Κατανομή Εισοδήματος: Μέτρα εισοδηματικής ισότητας.
- Κοινωνική Κινητικότητα: Η ικανότητα των ατόμων να αλλάζουν την κοινωνικοοικονομική τους κατάσταση.
- Περιβαλλοντικές επιδόσεις: Μέτρα αειφορίας, εκπομπές άνθρακα και χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Η ανταγωνιστικότητα έχει επίσης κοινωνικές και περιβαλλοντικές διαστάσεις. Η κατανομή του εισοδήματος επηρεάζει την κοινωνική συνοχή, η οποία μπορεί να επηρεάσει την οικονομική σταθερότητα.

Η κοινωνική κινητικότητα δείχνει τη ρευστότητα της κοινωνικοοικονομικής δομής, προάγοντας την αξιοκρατία και την ανάπτυξη ταλέντων. Οι δείκτες περιβαλλοντικών επιδόσεων υπογραμμίζουν τη βιωσιμότητα της οικονομικής ανάπτυξης, η οποία είναι ολοένα και πιο σημαντική για τη μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα (Ryans, 2006).

2.2.10 Διακυβέρνηση και πολιτικοί δείκτες

- Πολιτική σταθερότητα: Η πιθανότητα πολιτικής αναταραχής ή αστάθειας.
- Αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης: Ποιότητα των δημόσιων υπηρεσιών και της δημόσιας υπηρεσίας.
- Κράτος Δικαίου: Η ισχύς και η αμεροληψία του νομικού συστήματος.
- Αντίληψη για τη διαφθορά: Το αντιληπτό επίπεδο διαφθοράς του δημόσιου τομέα.

Η χρηστή διακυβέρνηση και η πολιτική σταθερότητα δημιουργούν ένα περιβάλλον που ευνοεί τις οικονομικές δραστηριότητες. Η πολιτική σταθερότητα διασφαλίζει ένα προβλέψιμο περιβάλλον λειτουργίας, ενώ η αποτελεσματικότητα της κυβέρνησης σχετίζεται με την ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχονται στους πολίτες και τις επιχειρήσεις.

Το κράτος δικαίου εγγυάται ότι το νομικό πλαίσιο είναι δίκαιο και επιβεβλημένο, απαραίτητο για ασφαλείς επιχειρηματικές συναλλαγές. Οι αντιλήψεις περί διαφθοράς μπορούν να αποτρέψουν τις επενδύσεις, καθιστώντας τις ένα σημαντικό πρόβλημα ανταγωνιστικότητας.

Αυτοί οι δείκτες καταρτίζονται και αναλύονται συχνά από διεθνείς οργανισμούς όπως το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η Παγκόσμια Τράπεζα και διάφορα άλλα οικονομικά ερευνητικά ιδρύματα για τη δημιουργία ταξινομήσεων και εκθέσεων που αξιολογούν και συγκρίνουν την ανταγωνιστικότητα των εθνών (Yago, 2019).

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι παρόλο που αυτοί οι δείκτες είναι χρήσιμοι, ενδέχεται να μην καλύπτουν όλο το φάσμα των μοναδικών προκλήσεων και δυνατοτήτων μιας χώρας. Ως εκ τούτου, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής συχνά χρησιμοποιούν έναν συνδυασμό αυτών των δεικτών για να ενημερώσουν τις στρατηγικές τους για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας.

Κεφάλαιο Τρίτο

Βασικές Οικονομικές Πολιτικές στην Ελλάδα

3.1 Δημοσιονομικές Πολιτικές

3.1.1 Φορολογία

Το ελληνικό φορολογικό σύστημα αποτελεί κρίσιμο στοιχείο της δημοσιονομικής πολιτικής της χώρας, διαδραματίζοντας σημαντικό ρόλο στη δημιουργία εσόδων και στην οικονομική ανάπτυξη. Η κατανόηση των περιπλοκών του τρέχοντος φορολογικού τοπίου είναι απαραίτητη για την κατανόηση του ευρύτερου οικονομικού πλαισίου.

Η Ελλάδα χρησιμοποιεί ένα προοδευτικό σύστημα φορολογίας εισοδήματος, όπου τα άτομα με υψηλότερα εισοδήματα αντιμετωπίζουν υψηλότερους φορολογικούς συντελεστές. Επιπλέον, υπάρχουν διάφοροι έμμεσοι φόροι, όπως ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ), ο οποίος ισχύει για αγαθά και υπηρεσίες. Ο εταιρικός φορολογικός συντελεστής, που ισχύει για τα επιχειρηματικά κέρδη, συμβάλλει επίσης σημαντικά στα κρατικά έσοδα.

Οι τοπικοί φόροι και οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης διαφοροποιούν περαιτέρω τη φορολογική δομή. Αυτά περιλαμβάνουν φόρους ιδιοκτησίας, φόρους οχημάτων και εισφορές σε ταμεία υγειονομικής περίθαλψης και συνταξιοδότησης. Το φορολογικό πλαίσιο στοχεύει στη δίκαιη κατανομή του

βάρους μεταξύ των πολιτών και των επιχειρήσεων, διατηρώντας παράλληλα τις κρατικές λειτουργίες (Petrakos, 2015).

3.1.2 Επιπτώσεις των φόρων σε επιχειρήσεις και ιδιώτες

Οι φόροι ασκούν βαθιά επιρροή στο επιχειρηματικό περιβάλλον στην Ελλάδα. Ο εταιρικός φορολογικός συντελεστής επηρεάζει άμεσα την κερδοφορία των εταιρειών, επηρεάζοντας τις επενδυτικές αποφάσεις και τις επιχειρηματικές στρατηγικές. Επιπλέον, το περίπλοκο ρυθμιστικό τοπίο που περιβάλλει τους φόρους μπορεί να δημιουργήσει προκλήσεις για τις επιχειρήσεις, ιδιαίτερα τις μικρότερες επιχειρήσεις.

Ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) αποτελεί κρίσιμο στοιχείο για τις επιχειρήσεις που εμπλέκονται στην παραγωγή και πώληση αγαθών και υπηρεσιών. Μπορεί να επηρεάσει τις στρατηγικές τιμολόγησης και τη συμπεριφορά των καταναλωτών. Επιπλέον, η συνολική φορολογική επιβάρυνση επηρεάζει την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών επιχειρήσεων στην παγκόσμια σκηνή.

Οι έμμεσοι φόροι, όπως ο ΦΠΑ, είναι οπισθοδρομικοί από τη φύση τους, επηρεάζοντας πιο σημαντικά τα άτομα με χαμηλότερο εισόδημα ως ποσοστό του εισοδήματός τους. Αυτή η πτυχή εγείρει ερωτήματα σχετικά με τις κοινωνικές επιπτώσεις του φορολογικού συστήματος (Petrakos, 2015).

3.1.3 Πρόσφατες αλλαγές ή προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις στη φορολογία

Η Ελλάδα έχει υποστεί διάφορες φορολογικές αλλαγές τα τελευταία χρόνια, αντανakλώντας τις προσπάθειες για την αντιμετώπιση των οικονομικών προκλήσεων και την ενίσχυση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας.

Οι πρόσφατες προσαρμογές στα κλιμάκια και τους συντελεστές του φόρου εισοδήματος έχουν στόχο να εξισορροπήσουν την ανάγκη δημιουργίας εσόδων με ανησυχίες για την οικονομική ισότητα. Οι κυβερνητικές

πρωτοβουλίες επικεντρώθηκαν στην ελαχιστοποίηση της φοροδιαφυγής και στη διασφάλιση δίκαιης κατανομής της φορολογικής επιβάρυνσης.

Ως απάντηση στις οικονομικές συνθήκες και τις παγκόσμιες τάσεις, η Ελλάδα έχει εξετάσει το ενδεχόμενο μεταρρυθμίσεων στο φορολογικό σύστημα των επιχειρήσεων. Οι προτάσεις περιλαμβάνουν αλλαγές στους φορολογικούς συντελεστές, κίνητρα για επενδύσεις και μέτρα για την απλούστευση της συμμόρφωσης για τις επιχειρήσεις (Meghir, 2010).

Για να προσαρμοστεί στην εξελισσόμενη ψηφιακή οικονομία, η Ελλάδα, όπως και πολλές άλλες χώρες, έχει διερευνήσει μέτρα για τη φορολόγηση των ψηφιακών υπηρεσιών και συναλλαγών. Αυτό περιλαμβάνει προσπάθειες για να διασφαλιστεί ότι οι πολυεθνικές εταιρείες τεχνολογίας συνεισφέρουν το δίκαιο μερίδιό τους στα εθνικά φορολογικά έσοδα.

Συμπερασματικά, το φορολογικό τοπίο στην Ελλάδα αποτελεί δυναμική και αναπόσπαστη πτυχή των οικονομικών πολιτικών της χώρας. Η περίπλοκη αλληλεπίδραση μεταξύ φόρων και οικονομικών παραγόντων, τόσο ατόμων όσο και επιχειρήσεων, απαιτεί μια λεπτή κατανόηση.

Οι συνεχιζόμενες μεταρρυθμίσεις και προσαρμογές υποδεικνύουν τη δέσμευση της κυβέρνησης να αντιμετωπίσει τις οικονομικές προκλήσεις και να προωθήσει ένα φορολογικό περιβάλλον που προωθεί τόσο τη δημιουργία εσόδων όσο και την οικονομική ανάπτυξη. Καθώς η Ελλάδα ακολουθεί τη δημοσιονομική της πορεία, η αποτελεσματικότητα και η δικαιοσύνη των φορολογικών της πολιτικών θα συνεχίσει να διαμορφώνει την οικονομική τροχιά του έθνους (Meghir, 2010).

3.1.4 Κρατικές Δαπάνες

Οι κρατικές δαπάνες στην Ελλάδα αποτελούν κρίσιμο μέσο για την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική ευημερία. Μια διεξοδική ανάλυση των προτεραιοτήτων και των τάσεων των δαπανών προσφέρει πληροφορίες για τις δημοσιονομικές πολιτικές και τις κοινωνικές αξίες της χώρας.

Σημαντικό μέρος των κρατικών δαπανών κατευθύνεται σε κοινωνικές υπηρεσίες. Η υγεία και η εκπαίδευση είναι κομβικοί τομείς όπου διατίθενται κονδύλια για τη διασφάλιση της ευημερίας και της ανάπτυξης του πληθυσμού. Οι αυξημένες δαπάνες για την υγειονομική περίθαλψη αντικατοπτρίζουν συχνά τη δέσμευση της κυβέρνησης για τη δημόσια υγεία, ενώ οι επενδύσεις στην εκπαίδευση στοχεύουν στην ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου και της καινοτομίας (Mitsakis, 2014).

Οι επενδύσεις σε υποδομές, συμπεριλαμβανομένων των μεταφορών, των υπηρεσιών κοινής ωφελείας και των δημόσιων εγκαταστάσεων, συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη και βελτιώνουν την ποιότητα ζωής. Η διάθεση κεφαλαίων σε αυτούς τους τομείς αντανακλά το όραμα μιας κυβέρνησης για βιώσιμη ανάπτυξη και τη δημιουργία ευνοϊκού περιβάλλοντος για τις επιχειρήσεις και τους πολίτες.

Οι κρατικές δαπάνες επεκτείνονται επίσης στην άμυνα και την ασφάλεια. Η κατανομή των κεφαλαίων σε αυτόν τον τομέα επηρεάζεται από γεωπολιτικούς προβληματισμούς, προτεραιότητες εθνικής ασφάλειας και διεθνείς δεσμεύσεις. Η επίτευξη ισορροπίας μεταξύ των αμυντικών δαπανών και άλλων κοινωνικών και οικονομικών αναγκών είναι μια περίπλοκη πρόκληση για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής.

Διάφορα προγράμματα πρόνοιας, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής πρόνοιας και των επιδομάτων ανεργίας, αποτελούν μια άλλη πτυχή των κρατικών δαπανών. Αυτά τα προγράμματα στοχεύουν να παρέχουν ένα δίκτυο ασφαλείας για τους ευάλωτους πληθυσμούς, αντιμετωπίζοντας ζητήματα φτώχειας και κοινωνικής ανισότητας (Mitsakis, 2014).

3.1.5 Κατανομή Κεφαλαίων σε Βασικούς Τομείς

Τα τελευταία χρόνια, υπάρχει μια αυξανόμενη αναγνώριση της σημασίας ενός ισχυρού συστήματος υγειονομικής περίθαλψης. Η αυξημένη χρηματοδότηση στην υγειονομική περίθαλψη μπορεί να οδηγήσει σε βελτιώσεις στις υποδομές, τις ιατρικές τεχνολογίες και τη συνολική ποιότητα

των υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης. Η αντιμετώπιση των προκλήσεων της δημόσιας υγείας, όπως η πρόσφατη παγκόσμια κρίση υγείας, απαιτεί στρατηγική κατανομή και αποτελεσματική χρήση των πόρων.

Οι επενδύσεις στην εκπαίδευση συμβάλλουν στην ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου, ενισχύοντας την καινοτομία και την οικονομική ανάπτυξη. Η ιεράρχηση των δαπανών για την εκπαίδευση περιλαμβάνει προβληματισμούς για την ανάπτυξη υποδομών, την κατάρτιση των εκπαιδευτικών και τη βελτίωση του προγράμματος σπουδών. Οι κυβερνητικές πολιτικές που στοχεύουν στη βελτίωση της πρόσβασης στην εκπαίδευση και στον περιορισμό των εκπαιδευτικών ανισοτήτων συχνά καθοδηγούν την κατανομή των πόρων σε αυτόν τον τομέα (Paratheodorou, 2014).

Προκλήσεις και ευκαιρίες που σχετίζονται με τις δημόσιες δαπάνες

Η εξισορρόπηση των προτεραιοτήτων δαπανών καθίσταται πρόκληση ενόψει των δημοσιονομικών περιορισμών. Οι κυβερνήσεις πρέπει να ανταποκρίνονται στους περιορισμούς του προϋπολογισμού καλύπτοντας παράλληλα τις διαφορετικές ανάγκες του πληθυσμού.

Η διασφάλιση της αποτελεσματικής χρήσης των πόρων και η διατήρηση της διαφάνειας στις δημόσιες δαπάνες αποτελούν συνεχείς προκλήσεις. Η διαφθορά και η κακοδιαχείριση μπορούν να υπονομεύσουν την αποτελεσματικότητα των κρατικών δαπανών.

Η μετατόπιση των δημογραφικών στοιχείων, συμπεριλαμβανομένης της γήρανσης του πληθυσμού, θέτει προκλήσεις για τα συστήματα υγειονομικής περίθαλψης και συνταξιοδότησης. Οι κυβερνήσεις πρέπει να προσαρμόσουν τις προτεραιότητες δαπανών για να αντιμετωπίσουν τις εξελισσόμενες ανάγκες της κοινωνίας (Paratheodorou, 2014).

Η υιοθέτηση της τεχνολογίας και των καινοτόμων προσεγγίσεων μπορεί να ενισχύσει την αποτελεσματικότητα των δημόσιων υπηρεσιών, μειώνοντας πιθανώς το κόστος και βελτιώνοντας τα αποτελέσματα.

Οι συνεργασίες μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα προσφέρουν ευκαιρίες για χρηματοδότηση και εκτέλεση μεγάλων έργων υποδομής. Οι ΣΔΙΤ μπορούν να αξιοποιήσουν πόρους και εμπειρογνωμοσύνη και από τους δύο τομείς.

Ο στρατηγικός, μακροπρόθεσμος σχεδιασμός επιτρέπει στις κυβερνήσεις να προβλέπουν μελλοντικές ανάγκες και να κατανέμουν κεφάλαια με τρόπο που ευθυγραμμίζεται με τους πρωταρχικούς οικονομικούς και κοινωνικούς στόχους.

Οι κρατικές δαπάνες στην Ελλάδα είναι μια πολύπλευρη πτυχή της οικονομικής διακυβέρνησης, που αντανακλά τις κοινωνικές αξίες και ανταποκρίνεται σε διαφορετικές ανάγκες.

Η κατανομή κεφαλαίων σε βασικούς τομείς, όπως η υγεία, η εκπαίδευση και οι υποδομές, απαιτεί προσεκτική εξέταση των προκλήσεων και των ευκαιριών. Καθώς η Ελλάδα αντιμετωπίζει την πολυπλοκότητα των δημόσιων δαπανών, η εύρεση μιας ισορροπίας που προάγει την οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ευημερία και τη δημοσιονομική βιωσιμότητα παραμένει κεντρική πρόκληση για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής.

Η αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων και η αξιοποίηση ευκαιριών θα είναι καθοριστικής σημασίας για τη διαμόρφωση ενός μέλλοντος ευημερίας και χωρίς αποκλεισμούς για το έθνος (Sakellaropoulos, 2010).

Τα τελευταία χρόνια, η Ελλάδα έχει αντιμετωπίσει οικονομικές προκλήσεις, απαιτώντας στρατηγικές δημοσιονομικές αποφάσεις για τη σταθεροποίηση της οικονομίας και την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης. Η εξέταση αυτών των πρόσφατων δημοσιονομικών αποφάσεων παρέχει πληροφορίες για την προσέγγιση της κυβέρνησης στη δημοσιονομική διαχείριση και τον αντίκτυπό της σε διάφορους τομείς.

Ένας από τους βασικούς τομείς εστίασης στις πρόσφατες δημοσιονομικές αποφάσεις ήταν η διαχείριση του σημαντικού δημόσιου χρέους της Ελλάδας. Η κυβέρνηση έχει εφαρμόσει μέτρα για την αναδιάρθρωση του χρέους, τη διαπραγμάτευση με τους πιστωτές και την αναζήτηση επιλογών αναχρηματοδότησης. Οι αποφάσεις αυτές στοχεύουν

στην ελάφρυνση του βάρους του κόστους εξυπηρέτησης του χρέους και στη δημιουργία δημοσιονομικού χώρου για άλλες βασικές δαπάνες (Sakellaropoulos, 2010).

Τα κονδύλια του προϋπολογισμού για τις δημόσιες επενδύσεις ήταν καθοριστικής σημασίας για την τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας. Οι επενδύσεις σε έργα υποδομής, όπως οι μεταφορές, η ενέργεια και η τεχνολογία, όχι μόνο συμβάλλουν στη βραχυπρόθεσμη δημιουργία θέσεων εργασίας αλλά και θέτουν τα θεμέλια για μακροπρόθεσμη οικονομική ανάπτυξη. Οι επιπτώσεις εκτείνονται πέρα από τις άμεσες δημοσιονομικές εκτιμήσεις, επηρεάζοντας τη συνολική ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας.

Ο ρόλος της κυβέρνησης στη διαχείριση των οικονομικών προκλήσεων

Οι κυβερνήσεις διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στη διαχείριση των οικονομικών προκλήσεων, ειδικά σε περιόδους ύφεσης. Τα δημοσιονομικά μέτρα, όπως η αύξηση των δημοσίων δαπανών και οι στοχευμένες επενδύσεις, μπορούν να τονώσουν τη ζήτηση και να τονώσουν την οικονομική δραστηριότητα. Στην Ελλάδα, η κυβέρνηση έχει εφαρμόσει αντικυκλικές δημοσιονομικές πολιτικές για να μετριάσει τις επιπτώσεις της οικονομικής ύφεσης, στηρίζοντας τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά.

Η δημοσιονομική πολιτική χρησιμεύει ως εργαλείο σταθεροποίησης, επιτρέποντας στην κυβέρνηση να αντιμετωπίσει τις διακυμάνσεις στους οικονομικούς κύκλους. Προσαρμόζοντας τους φορολογικούς συντελεστές, τις δημόσιες δαπάνες και τη διαχείριση του χρέους, η κυβέρνηση μπορεί να επηρεάσει τη συνολική ζήτηση και να διατηρήσει την οικονομική σταθερότητα. Ωστόσο, η εύρεση της σωστής ισορροπίας είναι ζωτικής σημασίας για την αποφυγή ανεπιθύμητων συνεπειών (Paratheodorou, 2014).

Ιστορικά, η Ελλάδα έχει αντιμετωπίσει εκκλήσεις για μέτρα λιτότητας για την αντιμετώπιση των δημοσιονομικών ανισορροπιών. Η λιτότητα περιλαμβάνει τη μείωση των κρατικών δαπανών και την αύξηση των φόρων για την επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων. Ενώ η λιτότητα στοχεύει στην

αποκατάσταση της δημοσιονομικής πειθαρχίας και στην οικοδόμηση της εμπιστοσύνης των επενδυτών, συχνά συνοδεύεται από κοινωνικό και οικονομικό κόστος, όπως η ανεργία, οι μειωμένες δημόσιες υπηρεσίες και η δημόσια δυσαρέσκεια.

Αντίθετα, τα πακέτα τόνωσης περιλαμβάνουν αύξηση των κρατικών δαπανών και μείωση των φόρων για την τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας. Σε περιόδους οικονομικής ύφεσης, τα μέτρα τόνωσης μπορούν να εξουδετερώσουν τις αρνητικές επιπτώσεις της ύφεσης, στηρίζοντας τις επιχειρήσεις και τους καταναλωτές. Ωστόσο, η υπερβολική τόνωση χωρίς ξεκάθαρη πορεία προς τη δημοσιονομική βιωσιμότητα μπορεί να οδηγήσει σε μακροπρόθεσμες προκλήσεις (Meghir, 2010).

Οι πρόσφατες δημοσιονομικές αποφάσεις στην Ελλάδα αντικατοπτρίζουν μια λεπτή πράξη εξισορρόπησης μεταξύ της αντιμετώπισης των άμεσων οικονομικών προκλήσεων και της διασφάλισης της μακροπρόθεσμης δημοσιονομικής βιωσιμότητας. Το έθνος έχει γίνει μάρτυρας μιας αλλαγής εστίασης από τα αυστηρά μέτρα λιτότητας σε μια πιο ισορροπημένη προσέγγιση που συνδυάζει στοχευμένες επενδύσεις, αναδιάρθρωση χρέους και προγράμματα κοινωνικής πρόνοιας.

Συμπερασματικά, οι πρόσφατες δημοσιονομικές αποφάσεις της Ελλάδας δείχνουν μια δυναμική απάντηση στις οικονομικές προκλήσεις, αντιστακώντας την περίπλοκη αλληλεπίδραση μεταξύ βραχυπρόθεσμων επιταγών και μακροπρόθεσμων στόχων. Ο ρόλος της κυβέρνησης στη διαχείριση των οικονομικών προκλήσεων μέσω δημοσιονομικών μέτρων απαιτεί προσαρμοστικότητα και λεπτή κατανόηση των περίπλοκων παραγόντων

3.2 Νομισματικές Πολιτικές

3.2.1 Επιτόκια

Τα επιτόκια αποτελούν θεμελιώδες στοιχείο που επηρεάζει τις οικονομικές δραστηριότητες στην Ελλάδα. Αποτελούν βασικό εργαλείο που χρησιμοποιείται από την κεντρική τράπεζα για τη ρύθμιση της νομισματικής πολιτικής και την αντιμετώπιση των οικονομικών προκλήσεων. Η κατανόηση του πολύπλευρου ρόλου των επιτοκίων παρέχει πληροφορίες για τον αντίκτυπό τους στον δανεισμό, τις επενδύσεις και τον πληθωρισμό (Markaki, 2014).

Η κεντρική τράπεζα, η Τράπεζα της Ελλάδος, χρησιμοποιεί επιτόκια αναφοράς για να επηρεάσει το συνολικό επίπεδο οικονομικής δραστηριότητας. Αυτά τα επιτόκια, συμπεριλαμβανομένου του βασικού επιτοκίου αναχρηματοδότησης και του προεξοφλητικού επιτοκίου, χρησιμεύουν ως αναφορά για τα επιτόκια που χρεώνουν μεταξύ τους οι τράπεζες για βραχυπρόθεσμα δάνεια. Οι προσαρμογές σε αυτά τα επιτόκια επηρεάζουν το κόστος δανεισμού στην ευρύτερη οικονομία.

Η κεντρική τράπεζα καθορίζει τα επιτόκια με στόχο την επίτευξη πολλαπλών στόχων, όπως η σταθερότητα των τιμών, η οικονομική ανάπτυξη και η απασχόληση. Με την προσαρμογή των επιτοκίων, η κεντρική τράπεζα επιδιώκει να ελέγξει τον πληθωρισμό, να ενθαρρύνει ή να αποθαρρύνει τον δανεισμό και να τονώσει ή να μετριάσει την οικονομική δραστηριότητα, όπως απαιτείται.

Τα επιτόκια επηρεάζουν άμεσα το κόστος δανεισμού για ιδιώτες, επιχειρήσεις και την κυβέρνηση. Τα χαμηλότερα επιτόκια μειώνουν το κόστος του χρέους, καθιστώντας τον δανεισμό πιο ελκυστικό και τονώνοντας τις

δαπάνες και τις επενδύσεις. Αντίθετα, τα υψηλότερα επιτόκια αυξάνουν το κόστος δανεισμού, οδηγώντας δυνητικά σε μειωμένες δαπάνες και επενδύσεις.

Οι επιχειρήσεις βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στον δανεισμό για επεκτάσεις, εξαγορές και επενδύσεις κεφαλαίου. Τα χαμηλότερα επιτόκια μειώνουν το κόστος χρηματοδότησης αυτών των δραστηριοτήτων, προωθώντας τις επιχειρηματικές επενδύσεις και δυνητικά τονώνοντας την οικονομική ανάπτυξη (Markaki, 2014).

3.2.2 Πολιτικές της Κεντρικής Τράπεζας σχετικά με τα επιτόκια:

Η κεντρική τράπεζα ακολουθεί συνήθως ένα πλαίσιο στόχευσης πληθωρισμού. Με την προσαρμογή των επιτοκίων, η κεντρική τράπεζα στοχεύει να επιτύχει ένα στόχο πληθωρισμού, διασφαλίζοντας τη σταθερότητα των τιμών. Ο πληθωρισμός που είναι πολύ υψηλός ή πολύ χαμηλός μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομική απόδοση.

Οι κεντρικές τράπεζες λαμβάνουν υπόψη μια σειρά από οικονομικούς δείκτες, συμπεριλαμβανομένης της αύξησης του ΑΕΠ, των επιπέδων απασχόλησης και των προσδοκιών για τον πληθωρισμό, κατά τον καθορισμό των επιτοκίων. Κατά τη διάρκεια της οικονομικής ύφεσης, οι κεντρικές τράπεζες μπορεί να μειώσουν τα επιτόκια για να τονώσουν την οικονομική δραστηριότητα, ενώ σε περιόδους υψηλού πληθωρισμού ή οικονομικής υπερθέρμανσης, τα επιτόκια μπορεί να αυξηθούν για να ψυχρανθεί η οικονομία (Hardouvelis, 2018).

3.2.3 Επιπτώσεις στις επενδύσεις

Τα επιτόκια έχουν σημαντικό αντίκτυπο στις αγορές μετοχών. Τα χαμηλότερα επιτόκια μπορεί να οδηγήσουν σε υψηλότερες τιμές των μετοχών καθώς οι επενδυτές αναζητούν καλύτερες αποδόσεις. Αντίθετα, τα υψηλότερα επιτόκια μπορεί να μειώσουν τον ενθουσιασμό για τις μετοχές, καθώς το κόστος δανεισμού αυξάνεται, επηρεάζοντας δυνητικά την εταιρική κερδοφορία.

Οι τιμές των ομολόγων και τα επιτόκια έχουν αντίστροφη σχέση. Όταν τα επιτόκια αυξάνονται, οι τιμές των υπαρχόντων ομολόγων τείνουν να πέφτουν και το αντίστροφο. Αυτή η δυναμική επηρεάζει τις αποδόσεις των επενδύσεων σταθερού εισοδήματος και επηρεάζει τη συμπεριφορά των επενδυτών στις αγορές ομολόγων.

Η ελκυστικότητα της Ελλάδας στους ξένους επενδυτές επηρεάζεται από τα επιτόκια της σε σχέση με τα παγκόσμια επιτόκια. Τα υψηλότερα επιτόκια στην Ελλάδα, σε σύγκριση με άλλες χώρες, ενδέχεται να προσελκύσουν ξένα κεφάλαια που αναζητούν καλύτερες αποδόσεις, επηρεάζοντας τη συναλλαγματική ισοτιμία και το συνολικό ισοζύγιο πληρωμών (Hardouvelis, 2018).

3.2.4 Επιπτώσεις στον πληθωρισμό

Τα επιτόκια επηρεάζουν το κόστος δανεισμού και, κατά συνέπεια, τις καταναλωτικές και επιχειρηματικές δαπάνες. Οι αλλαγές στα επιτόκια μπορούν να επηρεάσουν τον ρυθμό της οικονομικής δραστηριότητας, επηρεάζοντας τη συνολική ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες.

Τα χαμηλότερα επιτόκια συχνά οδηγούν σε αυξημένη ζήτηση για στέγαση, δυνητικά αυξάνοντας τις τιμές των κατοικιών. Αυτή η δυναμική συμβάλλει στις πληθωριστικές πιέσεις, ιδιαίτερα στην αγορά κατοικίας.

Οι διαφορές επιτοκίων μεταξύ της Ελλάδας και άλλων χωρών επηρεάζουν τις συναλλαγματικές ισοτιμίες. Τα υψηλότερα επιτόκια στην Ελλάδα σε σχέση με τους εμπορικούς της εταίρους μπορούν να προσελκύσουν ξένα κεφάλαια, επηρεάζοντας τη ζήτηση για το εγχώριο νόμισμα και επηρεάζοντας τον πληθωρισμό (Paradimitriou, 2013).

3.3. Έλεγχος του Πληθωρισμού

Ο έλεγχος του πληθωρισμού αποτελεί κεντρικό μέλημα για τους υπεύθυνους χάραξης οικονομικής πολιτικής στην Ελλάδα και η χώρα εφαρμόζει διάφορες στρατηγικές για τη διαχείριση και τον μετριασμό των πληθωριστικών πιέσεων. Η κατανόηση αυτών των στρατηγικών, η αποτελεσματικότητά τους και ο αντίκτυπός τους σε διαφορετικές πτυχές της οικονομίας παρέχει πολύτιμες γνώσεις για την οικονομική σταθερότητα του έθνους.

Η κεντρική τράπεζα συμμετέχει σε πράξεις ανοικτής αγοράς για να επηρεάσει την προσφορά χρήματος. Η πώληση κρατικών τίτλων απορροφά ρευστότητα από την αγορά, μειώνοντας την προσφορά χρήματος και, κατά συνέπεια, συγκρατώντας τον πληθωρισμό. Αντίθετα, η αγορά τίτλων διοχετεύει ρευστότητα, με στόχο την τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας.

Η προσαρμογή των υποχρεωτικών αποθεματικών για τις τράπεζες είναι ένα άλλο εργαλείο. Η αύξηση αυτών των απαιτήσεων περιορίζει το ύψος των κεφαλαίων που μπορούν να δανείσουν οι τράπεζες, μειώνοντας τις συνολικές δαπάνες και τις πληθωριστικές πιέσεις (Papadimitriou, 2013).

3.3.1 Μέτρα δημοσιονομικής πολιτικής

Η δημοσιονομική πολιτική, συμπεριλαμβανομένων των κρατικών δαπανών και της φορολογίας, μπορεί να επηρεάσει τη συνολική ζήτηση. Προσαρμόζοντας το επίπεδο των κρατικών δαπανών ή εφαρμόζοντας φορολογικές πολιτικές, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής μπορούν να επηρεάσουν τις καταναλωτικές και επιχειρηματικές δαπάνες, συμβάλλοντας στον έλεγχο του πληθωρισμού.

Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και οι πολιτικές από την πλευρά της προσφοράς στοχεύουν στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των αγορών, στη μείωση του κόστους παραγωγής και στην προώθηση του ανταγωνισμού. Αυτά τα μέτρα συμβάλλουν στον μακροπρόθεσμο έλεγχο του πληθωρισμού αντιμετωπίζοντας τους υποκείμενους παράγοντες που μπορεί να συμβάλλουν στην άνοδο των τιμών (Chrysoloras, 2013).

3.3.2 Σχέση μεταξύ πληθωρισμού και οικονομικής σταθερότητας

Ο έλεγχος του πληθωρισμού συνδέεται στενά με την επίτευξη και τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών. Η σταθερότητα των τιμών ενισχύει την προβλεψιμότητα στην οικονομία, παρέχοντας ένα ευνοϊκό περιβάλλον για επενδύσεις, κατανάλωση και μακροπρόθεσμο προγραμματισμό για τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά.

Η σχέση μεταξύ πληθωρισμού και επιτοκίων επηρεάζει τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Ο μη ελεγχόμενος πληθωρισμός μπορεί να οδηγήσει σε υψηλότερα επιτόκια, επηρεάζοντας το κόστος δανεισμού, τις επενδυτικές αποφάσεις και την αποτίμηση των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων (Paradimitriou, 2013).

Ο πληθωρισμός μπορεί να επηρεάσει την παγκόσμια ανταγωνιστικότητα μιας χώρας. Οι υψηλοί ρυθμοί πληθωρισμού μπορεί να διαβρώσουν την ανταγωνιστικότητα των αγαθών και των υπηρεσιών μιας χώρας στις διεθνείς αγορές, επηρεάζοντας τα εμπορικά ισοζύγια και τη συνολική οικονομική σταθερότητα.

3.3.3 Επιπτώσεις του πληθωρισμού στους καταναλωτές, τις επιχειρήσεις και τη συνολική οικονομία:

Ο πληθωρισμός διαβρώνει την αγοραστική δύναμη του χρήματος, επηρεάζοντας το πραγματικό εισόδημα των καταναλωτών. Η αύξηση των

τιμών των αγαθών και των υπηρεσιών μπορεί να μειώσει το βιοτικό επίπεδο, ιδιαίτερα για τα άτομα με σταθερό εισόδημα. Επηρεάζει επίσης τη συμπεριφορά των καταναλωτών, επηρεάζοντας τα πρότυπα δαπανών και τις αποταμιεύσεις.

Η αβεβαιότητα σχετικά με τα μελλοντικά επίπεδα τιμών μπορεί να περιπλέξει τον επιχειρηματικό σχεδιασμό και τη λήψη αποφάσεων. Ο πληθωρισμός μπορεί να επηρεάσει το κόστος παραγωγής, τις μισθολογικές διαπραγματεύσεις και την τιμολόγηση των αγαθών και των υπηρεσιών. Οι σταθερές τιμές παρέχουν ένα πιο ευνοϊκό περιβάλλον για επιχειρηματικές επενδύσεις και ανάπτυξη.

Ο πληθωρισμός επηρεάζει τη συνολική οικονομική απόδοση. Ο μέτριος πληθωρισμός θεωρείται γενικά ότι ευνοεί την οικονομική ανάπτυξη, καθώς υποδηλώνει υγιή ζήτηση. Ωστόσο, ο υπερπληθωρισμός ή ο αποπληθωρισμός μπορεί να έχει σοβαρές συνέπειες, όπως μείωση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών και των επιχειρήσεων, διαταραχές στις χρηματοπιστωτικές αγορές και πιθανές ύφεση (Maris, 2021).

Η σχέση μεταξύ πληθωρισμού και οικονομικής σταθερότητας είναι περίπλοκη, επηρεάζοντας διάφορες πτυχές της οικονομίας, συμπεριλαμβανομένων των επιτοκίων, της παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας και της συνολικής εμπιστοσύνης. Οι σταθερές τιμές συμβάλλουν σε ένα ευνοϊκό περιβάλλον για τους καταναλωτές, τις επιχειρήσεις και την ευρύτερη οικονομία, ενισχύοντας τη βιώσιμη ανάπτυξη.

3.3.4 Προσφορά Χρήματος

Η διαχείριση της προσφοράς χρήματος αποτελεί κρίσιμη ευθύνη της κεντρικής τράπεζας στην Ελλάδα, η οποία έχει ανατεθεί πρωτίστως στην Τράπεζα της Ελλάδος. Η κεντρική τράπεζα χρησιμοποιεί μια σειρά από εργαλεία και στρατηγικές για τη ρύθμιση της προσφοράς χρήματος, επηρεάζοντας την οικονομική δραστηριότητα, τον πληθωρισμό και την απασχόληση. Μια ολοκληρωμένη εξέταση αυτών των πρακτικών παρέχει

πολύτιμες πληροφορίες για τη δυναμική της νομισματικής πολιτικής της Ελλάδας (Hardouvelis, 2018).

Επίπτωση της προσφοράς χρήματος στην οικονομική δραστηριότητα και την απασχόληση:

Οι αλλαγές στην προσφορά χρήματος έχουν βαθύ αντίκτυπο στην οικονομική δραστηριότητα. Η αύξηση της προσφοράς χρήματος, που συχνά συνοδεύεται από χαμηλότερα επιτόκια, τονώνει τον δανεισμό και τις δαπάνες. Αυτό, με τη σειρά του, ενισχύει τις επενδύσεις, την κατανάλωση και τη συνολική οικονομική δραστηριότητα. Αντίθετα, η μείωση της προσφοράς χρήματος μπορεί να οδηγήσει σε επιβράδυνση των δαπανών και των επενδύσεων.

Η σχέση μεταξύ της προσφοράς χρήματος και της απασχόλησης είναι σημαντική. Καθώς η οικονομική δραστηριότητα επεκτείνεται λόγω της αυξημένης προσφοράς χρήματος, οι επιχειρήσεις ενδέχεται να αντιμετωπίσουν υψηλότερη ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες.

Η προσφορά χρήματος παίζει επίσης κρίσιμο ρόλο στον επηρεασμό του πληθωρισμού. Μια υπερβολική αύξηση της προσφοράς χρήματος σε σχέση με τα διαθέσιμα αγαθά και υπηρεσίες μπορεί να οδηγήσει σε πληθωριστικές πιέσεις. Αντίθετα, η μείωση της προσφοράς χρήματος μπορεί να συμβάλει σε αποπληθωριστικές τάσεις. Η εξισορρόπηση της προσφοράς χρήματος είναι απαραίτητη για την επίτευξη σταθερότητας των τιμών (Lapavitsas, 2018).

Πρόσφατες αλλαγές ή προκλήσεις που σχετίζονται με την προσφορά χρημάτων

Οι πρόσφατες παγκόσμιες οικονομικές αβεβαιότητες, συμπεριλαμβανομένων των επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19, έχουν

θέσει προκλήσεις για τη διαχείριση της προσφοράς χρήματος. Η ανάγκη για μέτρα τόνωσης και μη συμβατικές νομισματικές πολιτικές για τη στήριξη των οικονομιών έχει προσθέσει πολυπλοκότητα στον ρόλο της κεντρικής τράπεζας στην εξισορρόπηση της προσφοράς χρήματος.

Οι παρατεταμένες περίοδοι χαμηλών επιτοκίων, τόσο σε παγκόσμιο όσο και σε εγχώριο επίπεδο, παρουσιάζουν προκλήσεις για την παραδοσιακή νομισματική πολιτική. Με τα επιτόκια κοντά σε ιστορικά χαμηλά, η κεντρική τράπεζα πρέπει να διερευνήσει εναλλακτικά εργαλεία και στρατηγικές για την αποτελεσματική διαχείριση της προσφοράς χρήματος.

Η άνοδος των ψηφιακών νομισμάτων και οι καινοτομίες στη χρηματοοικονομική τεχνολογία (fintech) θέτουν προκλήσεις και ευκαιρίες για τη διαχείριση της προσφοράς χρήματος. Οι κεντρικές τράπεζες παγκοσμίως διερευνούν τις επιπτώσεις των ψηφιακών νομισμάτων και τον πιθανό αντίκτυπό τους στην παραδοσιακή νομισματική πολιτική (Maris, 2021).

3.4 Εμπορικές Πολιτικές

Η Ελλάδα, ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), συμμετέχει σε μια κοινή εμπορική πολιτική που διαμορφώνει την προσέγγισή της στους δασμούς. Τα κράτη μέλη της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας, λειτουργούν στο πλαίσιο μιας τελωνειακής ένωσης, δίνοντας έμφαση στην κατάργηση των εσωτερικών δασμών διατηρώντας παράλληλα ένα κοινό εξωτερικό τιμολόγιο για χώρες εκτός ΕΕ.

Οι δασμοί έπαιξαν ιστορικά σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση των εμπορικών πολιτικών της Ελλάδας, ιδιαίτερα σε περιόδους οικονομικής μετάβασης και δυναμικής του παγκόσμιου εμπορίου. Η χώρα χρησιμοποίησε δασμούς για να προστατεύσει τις εγχώριες βιομηχανίες, να δημιουργήσει έσοδα και να αντιμετωπίσει τις εμπορικές ανισορροπίες.

Οι πρόσφατες αλλαγές στις δασμολογικές πολιτικές για την Ελλάδα συνδέονται στενά με τις εμπορικές συμφωνίες της ΕΕ με άλλα έθνη. Η ΕΕ έχει επιδιώξει ενεργά συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών (ΣΕΣ) και οικονομικές

εταιρικές σχέσεις, με στόχο τη μείωση ή την εξάλειψη των δασμών σε αγαθά και υπηρεσίες. Οι συμφωνίες αυτές ωφελούν τους Έλληνες εξαγωγείς παρέχοντάς τους προνομιακή πρόσβαση σε διάφορες αγορές (Vlados, 2019).

3.4.1 Επιπτώσεις στις εισαγωγές και εξαγωγές

Η ελληνική οικονομία έχει μια αξιοσημείωτη εστίαση με εξαγωγικό προσανατολισμό, με βασικούς τομείς όπως η γεωργία, ο τουρισμός και η μεταποίηση να συμβάλλουν σημαντικά. Οι δασμολογικές πολιτικές διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στον καθορισμό της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών εξαγωγών στις παγκόσμιες αγορές.

Η μείωση ή η κατάργηση των δασμών μέσω εμπορικών συμφωνιών της ΕΕ ενισχύει την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών εξαγωγών. Οι χαμηλότεροι ή μηδενικοί δασμοί καθιστούν τα ελληνικά προϊόντα πιο ελκυστικά για τους καταναλωτές στις χώρες εταίρους, διευκολύνοντας την αύξηση του όγκου των εξαγωγών και τη διαφοροποίηση των εξαγωγικών αγορών.

Ενώ οι δασμοί στις εισαγωγές από χώρες εκτός ΕΕ μπορεί να παρέχουν προστασία στις εγχώριες βιομηχανίες, μπορούν επίσης να αυξήσουν το κόστος των εισαγόμενων αγαθών. Αυτή η δυναμική μπορεί να επηρεάσει τους καταναλωτές, οι οποίοι ενδέχεται να αντιμετωπίσουν υψηλότερες τιμές, και τις επιχειρήσεις που βασίζονται σε εισαγόμενες εισροές για την παραγωγή (Vlados, 2019).

3.4.2 Ανταγωνιστικότητα

Μέσω της συμμετοχής στην κοινή εμπορική πολιτική της ΕΕ, η Ελλάδα επωφελείται από τη συλλογική διαπραγματευτική δύναμη του μπλοκ της ΕΕ. Διαπραγματεύοντας μειώσεις ή κατάργηση δασμών σε εμπορικές συμφωνίες,

η Ελλάδα ενισχύει την ανταγωνιστικότητα των εξαγωγών της στην παγκόσμια σκηνή.

Επιβάλλοντας δασμούς στις εισαγωγές που επωφελούνται από αθέμιτες επιδοτήσεις ή εφαρμόζουν πρακτικές όπως το ντάμπινγκ, η Ελλάδα μπορεί να προστατεύσει τις βιομηχανίες της από τον αθέμιτο ανταγωνισμό και να διασφαλίσει θεμιτές εμπορικές πρακτικές.

Ως μέλος της ΕΕ, η Ελλάδα είναι ενσωματωμένη σε παγκόσμιες αλυσίδες αξίας. Οι δασμολογικές πολιτικές επηρεάζουν τη δομή του κόστους αυτών των αλυσίδων αξίας, επηρεάζοντας την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών επιχειρήσεων σε διάφορα στάδια παραγωγής.

Οι πρόσφατες αλλαγές στις δασμολογικές πολιτικές οφείλονται στην προληπτική προσέγγιση της ΕΕ στις εμπορικές διαπραγματεύσεις και στην επιδίωξη στρατηγικών οικονομικών εταιρικών σχέσεων. Αυτές οι αλλαγές, ενώ επηρεάζουν συγκεκριμένους τομείς και εμπορικά ισοζύγια, συμβάλλουν τελικά στον πρωταρχικό στόχο της προώθησης μιας δυναμικής και ανταγωνιστικής ελληνικής οικονομίας στην παγκόσμια αγορά (Mihailidis, 2016).

3.4.3 Εμπορικές Συμφωνίες

Η ολοκληρωμένη συμμετοχή της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) υπήρξε ακρογωνιαίος λίθος των εμπορικών πολιτικών της. Ως κράτος μέλος, η Ελλάδα είναι μέρος της τελωνειακής ένωσης της ΕΕ, η οποία διευκολύνει την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων χωρίς εσωτερικούς δασμούς μεταξύ των χωρών της ΕΕ. Αυτή η ολοκλήρωση εξορθολογίζει το εμπόριο με άλλα κράτη της ΕΕ, ενισχύοντας την οικονομική συνεργασία και τις κοινές οικονομικές πολιτικές.

Οφέλη: Οι Έλληνες εξαγωγείς αποκτούν απεριόριστη πρόσβαση σε μια τεράστια εσωτερική αγορά που περιλαμβάνει άλλα κράτη μέλη της ΕΕ. Η τελωνειακή ένωση καταργεί τους δασμούς και μειώνει τους μη δασμολογικούς φραγμούς, προωθώντας την αποτελεσματικότητα του εμπορίου. Επιπλέον, η

ένταξη στην ΕΕ παρέχει στην Ελλάδα μια ενιαία διαπραγματευτική στάση στις διεθνείς εμπορικές συζητήσεις.

Προκλήσεις: Η εναρμόνιση των εμπορικών πολιτικών μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ μπορεί να παρουσιάσει προκλήσεις για την Ελλάδα. Το κοινό εξωτερικό τιμολόγιο, ενώ προωθεί ένα ενιαίο μέτωπο, μπορεί να μην ευθυγραμμίζεται πάντα απόλυτα με τα συγκεκριμένα οικονομικά συμφέροντα της Ελλάδας. Η εξισορρόπηση των αναγκών διαφορετικών οικονομιών εντός της ΕΕ αποτελεί μια συνεχή πρόκληση (Galanos, 2019).

3.4.4 Συμφωνίες Ελεύθερου Εμπορίου της ΕΕ

Η ΕΕ επιδιώκει ενεργά τις ΣΕΣ για να επεκτείνει την πρόσβαση στην αγορά για τα κράτη μέλη της. Η Ελλάδα επωφελείται από αυτές τις συμφωνίες, οι οποίες στοχεύουν στην εξάλειψη ή τη μείωση των δασμών και άλλων εμπορικών φραγμών με χώρες εκτός ΕΕ.

Οφέλη: Οι ΣΕΣ της ΕΕ ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών εξαγωγών εξασφαλίζοντας προτιμησιακή πρόσβαση στην αγορά. Σημαντικές συμφωνίες περιλαμβάνουν τη Συνολική Οικονομική και Εμπορική Συμφωνία ΕΕ-Καναδά (CETA) και τη Συμφωνία Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης ΕΕ-Ιαπωνίας. Αυτές οι συμφωνίες ανοίγουν νέες ευκαιρίες για τις ελληνικές επιχειρήσεις, ιδιαίτερα σε τομείς όπως η γεωργία, ο τουρισμός και η μεταποίηση (Galanos, 2019).

Προκλήσεις: Η πλοήγηση στην πολυπλοκότητα διαφορετικών αγορών στο πλαίσιο διαφορετικών ΣΕΣ μπορεί να είναι πρόκληση για τους Έλληνες εξαγωγείς. Η τήρηση ποικίλων κανονιστικών προτύπων και η αντιμετώπιση των ειδικών απαιτήσεων της αγοράς απαιτούν προσαρμοστικότητα και στρατηγικό σχεδιασμό.

3.4.5 Διμερείς Συμφωνίες

Η Ελλάδα συνάπτει διμερείς εμπορικές συμφωνίες με συγκεκριμένες χώρες εκτός Ε.Ε. Αυτές οι συμφωνίες επιτρέπουν εξατομικευμένες οικονομικές εταιρικές σχέσεις που ανταποκρίνονται στις μοναδικές ανάγκες και προτεραιότητες τόσο της Ελλάδας όσο και των εμπορικών της εταίρων.

Οφέλη: Οι διμερείς συμφωνίες προσφέρουν την ευελιξία για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων εμπορικών ζητημάτων και ευκαιριών. Για παράδειγμα, η Ελλάδα έχει διμερείς συμφωνίες με χώρες όπως το Ισραήλ και η Σερβία, εστιάζοντας σε τομείς όπως η οικονομική συνεργασία, η προώθηση των επενδύσεων και η διευκόλυνση του εμπορίου.

Προκλήσεις: Η διαπραγμάτευση και η διατήρηση διμερών συμφωνιών απαιτούν συνεχείς διπλωματικές προσπάθειες. Η αποτελεσματικότητα αυτών των συμφωνιών εξαρτάται από τη γεωπολιτική και οικονομική σταθερότητα των χωρών εταίρων (Mihailidis, 2016).

3.4.6 Διερεύνηση των πλεονεκτημάτων και των προκλήσεων των εμπορικών συμφωνιών

Οι εμπορικές συμφωνίες διευρύνουν την πρόσβαση στην αγορά για τα ελληνικά αγαθά και υπηρεσίες, ενισχύοντας την οικονομική ανάπτυξη με γνώμονα τις εξαγωγές.

Επιπρόσθετα, με τη συμμετοχή σε διάφορες εμπορικές συμφωνίες, η Ελλάδα διαφοροποιεί τους εμπορικούς της εταίρους, μειώνοντας την εξάρτηση από συγκεκριμένες αγορές και ενισχύοντας την οικονομική ανθεκτικότητα.

Τέλος, οι μειώσεις των δασμών και η κανονιστική εναρμόνιση ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων, προσελκύοντας διεθνείς καταναλωτές.

3.4.7 Προκλήσεις των εμπορικών συμφωνιών για την Ελλάδα

- Πολυπλοκότητα: Η διαχείριση διαφορετικών εμπορικών συμφωνιών εισάγει πολυπλοκότητα στη συμμόρφωση, τα ρυθμιστικά πρότυπα και τις προσδοκίες της αγοράς.
- Τομεακές διακυμάνσεις: Διαφορετικοί κλάδοι αντιμετωπίζουν ποικίλες προκλήσεις και οφέλη στο πλαίσιο των εμπορικών συμφωνιών, που απαιτούν προσαρμοσμένες στρατηγικές για κάθε τομέα.
- Παγκόσμια δυναμική: Οι γεωπολιτικές αλλαγές, οι οικονομικές αβεβαιότητες και τα παγκόσμια γεγονότα μπορούν να επηρεάσουν τη σταθερότητα και την αποτελεσματικότητα των εμπορικών συμφωνιών (Bournakis, 2017).

3.4.8 Εμπορικοί Φραγμοί

Οι δασμοί ή οι εισαγωγικοί δασμοί είναι ένα κοινό εμπορικό εμπόδιο που μπορεί να επηρεάσει την ελληνική οικονομία. Ενώ η Ελλάδα επωφελείται από το να είναι μέρος της τελωνειακής ένωσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), η οποία καταργεί τους εσωτερικούς δασμούς, οι εξωτερικοί δασμοί που επιβάλλονται από χώρες εκτός ΕΕ μπορούν να επηρεάσουν την ανταγωνιστικότητα κόστους των ελληνικών εξαγωγών.

Οι μη δασμολογικοί φραγμοί, όπως οι ποσοτώσεις, οι απαιτήσεις αδειοδότησης και τα τεχνικά πρότυπα, μπορούν να εμποδίσουν τη ροή αγαθών και υπηρεσιών. Η συμμόρφωση με διαφορετικά ρυθμιστικά πλαίσια σε διαφορετικές αγορές αποτελεί πρόκληση για τους Έλληνες εξαγωγείς (Bournakis, 2017).

Η αστάθεια των συναλλαγματικών ισοτιμιών μπορεί να λειτουργήσει ως εμπορικός φραγμός, επηρεάζοντας την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών

εξαγωγών. Οι ξαφνικές συναλλαγματικές διακυμάνσεις ενδέχεται να μεταβάλουν τις σχετικές τιμές των ελληνικών αγαθών στις διεθνείς αγορές, επηρεάζοντας τη ζήτηση για εξαγωγές.

Οι δυσκίνητες τελωνειακές διαδικασίες και οι διοικητικές καθυστερήσεις μπορούν να λειτουργήσουν ως πρακτικά εμπόδια στο εμπόριο. Οι αποτελεσματικές και διαφανείς τελωνειακές διαδικασίες είναι ζωτικής σημασίας για τη διευκόλυνση της ομαλής διασυνοριακής ροής εμπορευμάτων.(Paratheodorou, 2014).

3.4.9 Συζήτηση στρατηγικών για την υπέρβαση των εμπορικών φραγμών

Η Ελλάδα μπορεί να μετριάσει τον αντίκτυπο των εμπορικών φραγμών διαφοροποιώντας τις εξαγωγικές αγορές της. Η στόχευση σε ένα ευρύτερο φάσμα χωρών μειώνει την εξάρτηση από συγκεκριμένες αγορές και ελαχιστοποιεί τον κίνδυνο που σχετίζεται με εμπορικούς φραγμούς σε οποιαδήποτε μεμονωμένη περιοχή.

Η συμμετοχή σε στρατηγικές συμμαχίες και η σύναψη εμπορικών συμφωνιών μπορεί να βοηθήσει στην υπέρβαση των εμπορικών φραγμών. Συμμετέχοντας ενεργά στις εμπορικές διαπραγματεύσεις και συμφωνίες, η Ελλάδα μπορεί να εξασφαλίσει προνομιακή πρόσβαση σε βασικές αγορές και να μειώσει ή να εξαλείψει τα εμπορικά εμπόδια.

Η επένδυση στην τεχνολογία και την καινοτομία μπορεί να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων. Η τήρηση ή η υπέρβαση των διεθνών προτύπων μέσω της τεχνολογικής προόδου μπορεί να βοηθήσει στην υπέρβαση των τεχνικών φραγμών στο εμπόριο (Cheba, 2020).

Η Ελλάδα μπορεί να συμμετάσχει σε διπλωματικές προσπάθειες για την αντιμετώπιση των εμπορικών φραγμών. Η συμμετοχή σε διεθνή φόρουμ, η συνεργασία με εμπορικούς εταίρους και η χρήση διπλωματικών διαύλων μπορεί να βοηθήσει στην αντιμετώπιση συγκεκριμένων εμπορικών προβλημάτων και στην προώθηση συνεργατικών λύσεων.

3.4.10 Διερεύνηση του ρόλου των διεθνών οργανισμών

Ο ΠΟΕ διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στην αντιμετώπιση των εμπορικών προκλήσεων σε παγκόσμια κλίμακα. Η Ελλάδα, ως μέλος του ΠΟΕ, μπορεί να χρησιμοποιήσει μηχανισμούς επίλυσης διαφορών για να αμφισβητήσει τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές και τα εμπόδια που επιβάλλονται από άλλα κράτη μέλη.

Η Ελλάδα επωφελείται από τη συλλογική διαπραγματευτική δύναμη της ΕΕ για την αντιμετώπιση των εμπορικών φραγμών. Η ΕΕ, ως πολιτικό και οικονομικό μπλοκ, συμμετέχει σε εμπορικές διαπραγματεύσεις για λογαριασμό των κρατών μελών της, υποστηρίζοντας κοινά συμφέροντα και αμφισβητώντας εμπορικές πρακτικές που μπορεί να επηρεάσουν αρνητικά οποιαδήποτε χώρα της ΕΕ (Jambor, 2016).

Τέλος, η Ελλάδα μπορεί να αξιοποιήσει διμερείς και περιφερειακούς οργανισμούς για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων εμπορικών προκλήσεων. Οι συνεργατικές προσπάθειες εντός των περιφερειακών ομάδων μπορούν να οδηγήσουν σε συντονισμένες απαντήσεις στα εμπορικά εμπόδια και στην ανάπτυξη αμοιβαία επωφελών λύσεων.

3.5 Διαρθρωτικές Μεταρρυθμίσεις

Η Ελλάδα, που αντιμετωπίζει οικονομικές προκλήσεις τα τελευταία χρόνια, έχει εφαρμόσει σημαντικές διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, συμπεριλαμβανομένων αυτών στην αγορά εργασίας. Αυτές οι μεταρρυθμίσεις στοχεύουν στην ενίσχυση της ευελιξίας, της ανταγωνιστικότητας και της αποτελεσματικότητας στην αγορά εργασίας, ενώ αντιμετωπίζουν μακροχρόνια ζητήματα όπως η υψηλή ανεργία και η άκαμπτη εργατική νομοθεσία.

Οι πρόσφατες μεταρρυθμίσεις έχουν εισαγάγει μεγαλύτερη ευελιξία στην αγορά εργασίας. Οι αλλαγές περιλαμβάνουν χαλάρωση των περιορισμών στις ομαδικές απολύσεις και παροχή μεγαλύτερης ευελιξίας

στους εργοδότες να διαπραγματεύονται τις συνθήκες εργασίας απευθείας με τους εργαζόμενους.

Οι μεταρρυθμίσεις στο συνταξιοδοτικό σύστημα στοχεύουν στην αντιμετώπιση των προβλημάτων βιωσιμότητας και στην προώθηση της μεγαλύτερης εργασιακής ζωής. Έχουν εισαχθεί προσαρμογές στις ηλικίες συνταξιοδότησης και στις δομές των συνταξιοδοτικών εισφορών για να διασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του συνταξιοδοτικού συστήματος (Westeren, 2008).

3.5.1 Αντίκτυπος των μεταρρυθμίσεων στην απασχόληση και στους μισθούς

Οι μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας συνέβαλαν σε ένα πιο ευέλικτο περιβάλλον απασχόλησης. Οι εργοδότες, με αυξημένη ευελιξία, μπορεί να είναι πιο διατεθειμένοι να προσλαμβάνουν, ειδικά σε τομείς όπου η αυστηρή εργατική νομοθεσία αποτελούσε προηγουμένως αποτρεπτικό παράγοντα. Η δυνατότητα για πιο δυναμικές πρακτικές πρόσληψης μπορεί να επηρεάσει θετικά τα επίπεδα απασχόλησης.

Παρά τις θετικές πτυχές, οι προκλήσεις μπορεί να επιμείνουν. Ο αντίκτυπος στην απασχόληση μπορεί να ποικίλλει σε διάφορους τομείς και η συνολική αποτελεσματικότητα των μεταρρυθμίσεων στη δημιουργία βιώσιμων και ποιοτικών ευκαιριών απασχόλησης χρειάζεται συνεχή αξιολόγηση.

Επιπρόσθετα, οι μεταρρυθμίσεις έχουν επηρεάσει τις δομές διαπραγμάτευσης των μισθών. Η μεγαλύτερη ευελιξία στη διαπραγμάτευση των συνθηκών εργασίας θα μπορούσε να οδηγήσει σε πιο εξατομικευμένες μισθολογικές συμφωνίες. Ωστόσο, ο αντίκτυπος στα συνολικά επίπεδα μισθών μπορεί να εξαρτάται από ευρύτερους οικονομικούς παράγοντες, όπως η αύξηση της παραγωγικότητας και η ζήτηση για εργασία.

Ενώ οι μεταρρυθμίσεις στοχεύουν στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, ενδέχεται να προκύψουν ανησυχίες σχετικά με πιθανές

αυξήσεις της μισθολογικής ανισότητας. Η ικανότητα των εργαζομένων να διαπραγματεύονται ευνοϊκούς όρους μπορεί να διαφέρει ανάλογα με τις δεξιότητες, τις βιομηχανίες και τη διαπραγματευτική ισχύ (Yago, 2019).

3.5.2 Συνεχείς προκλήσεις και ευκαιρίες στην αγορά εργασίας

Παρά τις μεταρρυθμίσεις, η αντιμετώπιση της υψηλής ανεργίας παραμένει σημαντική πρόκληση. Οι διαρθρωτικές αλλαγές χρειάζονται χρόνο για να αποφέρουν αποτελέσματα και η αποτελεσματικότητα των μεταρρυθμίσεων στην αγορά εργασίας στη σημαντική μείωση της ανεργίας μπορεί να απαιτήσει συμπληρωματικά μέτρα και συνεχείς προσπάθειες.

Η πρόκληση της ανεργίας των νέων, ειδικότερα, παραμένει. Οι συνεχείς προσπάθειες για την ευθυγράμμιση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης με τις εξελισσόμενες ανάγκες της αγοράς εργασίας μπορούν να συμβάλουν στην αντιμετώπιση αυτής της πρόκλησης.

Εκτός των παραπάνω, οι μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας μπορεί να χρειαστεί να αντιμετωπίσουν ζητήματα που σχετίζονται με την άτυπη απασχόληση. Ενώ η ευελιξία μπορεί να τονώσει τη δημιουργία θέσεων εργασίας, απαιτούνται προσπάθειες για να διασφαλιστεί ότι η άτυπη εργασία μεταφέρεται σε επίσημα κανάλια, παρέχοντας στους εργαζόμενους νομική προστασία και οφέλη (Ryans, 2006).

Καθώς η αγορά εργασίας εξελίσσεται, η αντιμετώπιση των ελλείψεων ειδικευμένου εργατικού δυναμικού καθίσταται ζωτικής σημασίας. Οι συνεχιζόμενες πρωτοβουλίες για κατάρτιση και ανάπτυξη δεξιοτήτων αποτελούν μια ευκαιρία να γεφυρωθεί το χάσμα μεταξύ των δεξιοτήτων που απαιτούνται από τις βιομηχανίες και των δεξιοτήτων που κατέχει το εργατικό δυναμικό.

3.5.3 Συντάξεις

Η Ελλάδα έχει υποβληθεί σε ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις στο συνταξιοδοτικό σύστημα ως μέρος ευρύτερων προσπαθειών για την αντιμετώπιση των οικονομικών προκλήσεων και τη διασφάλιση της βιωσιμότητας του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης. Αυτές οι μεταρρυθμίσεις στοχεύουν στην εξισορρόπηση της οικονομικής βιωσιμότητας του συνταξιοδοτικού συστήματος, διαφυλάσσοντας παράλληλα την ευημερία των συνταξιούχων (Lapavitsas, 2018).

3.5.4 Βασικές μεταρρυθμίσεις

Οι μεταρρυθμίσεις έχουν συχνά περιλάβει αλλαγές στην ηλικία συνταξιοδότησης, ευθυγραμμίζοντάς την με την αύξηση του προσδόκιμου ζωής. Οι προσαρμογές αποσκοπούν στη διασφάλιση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας των συνταξιοδοτικών ταμείων και στην αντιμετώπιση των δημογραφικών αλλαγών.

Επιπρόσθετα, αλλαγές στα ποσοστά εισφορών, τόσο για τους εργαζομένους όσο και για τους εργοδότες, έχουν εφαρμοστεί για να ενισχυθεί η οικονομική σταθερότητα των συνταξιοδοτικών συστημάτων. Αυτές οι προσαρμογές αποσκοπούν στην ευθυγράμμιση των εισφορών με το πραγματικό κόστος των συνταξιοδοτικών παροχών.

Οι μεταρρυθμίσεις επεδίωξαν να τροποποιήσουν τη βάση για τον υπολογισμό των συνταξιοδοτικών παροχών. Η εισαγωγή αλλαγών όπως η προσαρμογή της περιόδου αποδοχών που λαμβάνεται υπόψη για τους υπολογισμούς μπορεί να επηρεάσει το ποσό που λαμβάνουν οι συνταξιούχοι (Hardouvelis, 2018).

3.5.5 Βιωσιμότητα των συνταξιοδοτικών συστημάτων και αντίκτυπος στα δημόσια οικονομικά

Οι μεταρρυθμίσεις είναι απαραίτητες για τη διασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας των συνταξιοδοτικών συστημάτων, ιδίως στο πλαίσιο της γήρανσης του πληθυσμού. Οι προσαρμογές στις ηλικίες συνταξιοδότησης και τα ποσοστά εισφορών συμβάλλουν στην εξισορρόπηση της εισροής και εκροής συνταξιοδοτικών ταμείων.

Η συνεχής παρακολούθηση των δημογραφικών τάσεων και των οικονομικών παραγόντων είναι απαραίτητη για την αξιολόγηση της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας των συνταξιοδοτικών συστημάτων. Η κυβέρνηση πρέπει να προσαρμόσει τις πολιτικές για να αντιμετωπίσει τις αναδυόμενες προκλήσεις και να διατηρήσει τη δημοσιονομική ευθύνη.

3.5.6 Επιπτώσεις στα δημόσια οικονομικά

Οι συνταξιοδοτικές μεταρρυθμίσεις ενδέχεται να προσφέρουν άμεση δημοσιονομική ελάφρυνση μειώνοντας την επιβάρυνση των δημόσιων οικονομικών. Οι προσαρμογές στα συνταξιοδοτικά συστήματα μπορούν να μετριάσουν τις βραχυπρόθεσμες δημοσιονομικές πιέσεις και να δημιουργήσουν χώρο για την αντιμετώπιση άλλων οικονομικών προτεραιοτήτων.

Ενώ οι μεταρρυθμίσεις μπορούν να ωφελήσουν τα δημόσια οικονομικά, μπορεί επίσης να έχουν κοινωνικές και πολιτικές επιπτώσεις. Η επίτευξη ισορροπίας μεταξύ της δημοσιονομικής ευθύνης και της κοινωνικής συνοχής είναι ζωτικής σημασίας για τη διασφάλιση της δημόσιας αποδοχής των μεταρρυθμιστικών μέτρων (Maris, 2021).

3.6 Φορολογία

Η Ελλάδα έχει υποστεί σημαντικές φορολογικές μεταρρυθμίσεις τα τελευταία χρόνια ως μέρος ευρύτερων προσπαθειών οικονομικής αναδιάρθρωσης. Αυτές οι μεταρρυθμίσεις αποσκοπούν στην αντιμετώπιση των δημοσιονομικών προκλήσεων, στην ενίσχυση της είσπραξης εσόδων και στην τόνωση της οικονομικής ανάπτυξης. Οι βασικοί στόχοι περιλαμβάνουν την απλούστευση του φορολογικού συστήματος, την προώθηση της δικαιοσύνης και τη διασφάλιση ενός βιώσιμου δημοσιονομικού πλαισίου (Robbins, 2015).

3.6.1. Στόχοι των πρόσφατων φορολογικών μεταρρυθμίσεων

Ένας πρωταρχικός στόχος είναι η ενίσχυση των κρατικών εσόδων μέσω πιο αποτελεσματικών και δίκαιων φορολογικών πολιτικών. Οι μεταρρυθμίσεις μπορεί να περιλαμβάνουν προσαρμογές στους φορολογικούς συντελεστές, κλείσιμο παραθυριών και καταπολέμηση της φοροδιαφυγής για την αύξηση της συνολικής είσπραξης φόρων.

Ένας άλλος στόχος είναι η βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος με την εφαρμογή φορολογικών μέτρων που ενισχύουν την ανταγωνιστικότητα. Αυτό περιλαμβάνει τη μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης των επιχειρήσεων, την ενθάρρυνση των επενδύσεων και την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας.

Οι φορολογικές μεταρρυθμίσεις συχνά στοχεύουν στη δικαιοσύνη και την ισότητα στην κατανομή των φορολογικών βαρών. Οι προσαρμογές στα κλιμάκια του φόρου εισοδήματος, οι απαλλαγές και οι εκπτώσεις στοχεύουν στη δημιουργία ενός πιο δίκαιου φορολογικού συστήματος, διασφαλίζοντας ότι η φορολογική επιβάρυνση είναι ανάλογη με τα επίπεδα εισοδήματος (Robbins, 2015).

3.6.2 Επιπτώσεις των φορολογικών μεταρρυθμίσεων σε επιχειρήσεις και ιδιώτες

Οι αλλαγές στους εταιρικούς φορολογικούς συντελεστές και τις δομές επηρεάζουν άμεσα τις επιχειρήσεις. Οι χαμηλότεροι εταιρικοί φόροι μπορούν να προσελκύσουν επενδύσεις, να τονώσουν την επέκταση των επιχειρήσεων και να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών επιχειρήσεων στην παγκόσμια αγορά.

Επιπρόσθετα, οι φορολογικές μεταρρυθμίσεις ενδέχεται να εισάγουν κίνητρα για συγκεκριμένους τύπους επενδύσεων, όπως κεφαλαιουχικές δαπάνες, έρευνα και ανάπτυξη ή δημιουργία θέσεων εργασίας. Τα μέτρα αυτά στοχεύουν στην τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας και τη στήριξη στρατηγικών τομέων.

3.6.3 Επιπτώσεις στα Φυσικά Πρόσωπα

Οι προσαρμογές στα κλιμάκια, τους συντελεστές και τις εκπτώσεις φόρου εισοδήματος επηρεάζουν άμεσα τα άτομα. Μπορούν να εφαρμοστούν προοδευτικές φορολογικές δομές για να διασφαλιστεί ότι τα άτομα με υψηλότερο εισόδημα συνεισφέρουν αναλογικά περισσότερο στα κρατικά έσοδα.

Επιπρόσθετα, οι μεταρρυθμίσεις μπορεί να περιλαμβάνουν αλλαγές στις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης, οι οποίες επηρεάζουν τις αποδοχές των εργαζομένων. Η εξισορρόπηση της ανάγκης για χρηματοδότηση της κοινωνικής ασφάλισης με την οικονομική ευημερία των ατόμων είναι ένα κρίσιμο ζήτημα σε αυτές τις προσαρμογές.

Τέλος, οι φορολογικές πολιτικές ενδέχεται να ενθαρρύνουν την αποταμίευση και τις επενδύσεις μέσω φορολογικών κινήτρων. Οι κρατήσεις για εισφορές σε λογαριασμούς συνταξιοδότησης ή αφορολόγητες επιλογές αποταμίευσης στοχεύουν στην προώθηση του οικονομικού σχεδιασμού και της συσσώρευσης πλούτου (Chrysoloras, 2013).

Συμπερασματικά, οι πρόσφατες φορολογικές μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα αντικατοπτρίζουν μια πολύπλευρη προσέγγιση με στόχο την επίτευξη δημοσιονομικής βιωσιμότητας, την ενίσχυση της οικονομικής ανταγωνιστικότητας και τη διασφάλιση της κοινωνικής ισότητας. Ο αντίκτυπος αυτών των μεταρρυθμίσεων σε επιχειρήσεις και ιδιώτες είναι σημαντικός, επηρεάζοντας τις εταιρικές στρατηγικές, τα ατομικά οικονομικά και το συνολικό οικονομικό τοπίο.

Καθώς οι φορολογικές πολιτικές εξελίσσονται, οι αντιδράσεις του κοινού διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στη διαμόρφωση της αφήγησης γύρω από τη δικαιοσύνη και την κοινωνική ευθύνη. Οι κυβερνήσεις πρέπει να επιτύχουν τη λεπτή ισορροπία μεταξύ των αναγκών εσόδων και του δημόσιου αισθήματος, εξετάζοντας πιθανές προσαρμογές για την αντιμετώπιση των ανησυχιών και τη διατήρηση της εμπιστοσύνης του κοινού.

Η προσαρμοστικότητα των φορολογικών πολιτικών, σε συνδυασμό με τη συνεχή αξιολόγηση και τη διαφανή επικοινωνία, είναι ουσιαστικής σημασίας για την επίτευξη των ευρύτερων στόχων της οικονομικής ανάπτυξης, της δημοσιονομικής σταθερότητας και της κοινωνικής συνοχής. Το ταξίδι της Ελλάδας στη φορολογική μεταρρύθμιση υπογραμμίζει την περίπλοκη αλληλεπίδραση μεταξύ των δημοσιονομικών πολιτικών, των αντιλήψεων του κοινού και της δυναμικής ενός ταχέως μεταβαλλόμενου οικονομικού περιβάλλοντος.

Κεφάλαιο Τέταρτο

Επιπτώσεις της Οικονομικής Κρίσης (2008-2018) στην Ελληνική Οικονομία

Η περίοδος από το 2008 έως το 2018 σηματοδότησε μια ταραχώδη περίοδο για την ελληνική οικονομία, που χαρακτηρίστηκε από σοβαρή οικονομική ύφεση, συρρίκνωση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ) και σημαντική αύξηση του δημόσιου χρέους.

Η έναρξη της κρίσης οδήγησε σε μια βαθιά οικονομική ύφεση, επηρεάζοντας διάφορους τομείς της ελληνικής οικονομίας. Η συρρίκνωση της οικονομικής δραστηριότητας αντικατοπτρίστηκε στη σημαντική μείωση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ), βασικό δείκτη των οικονομικών επιδόσεων μιας χώρας. Αυτή η ύφεση είχε εκτεταμένες επιπτώσεις για τις επιχειρήσεις, την απασχόληση και τη συνολική οικονομική ευημερία.

Η χρηματοπιστωτική κρίση, που προκλήθηκε από έναν συνδυασμό εγχώριων και παγκόσμιων παραγόντων, κατέστησε αναγκαία την εξωτερική οικονομική βοήθεια. Το 2010, η Ελλάδα συνήψε ενδιάμεση συμφωνία με το

Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, κοινώς γνωστή ως Τρόικα.

Η συμφωνία αυτή είχε ως στόχο τη σταθεροποίηση της ελληνικής οικονομίας και την εφαρμογή διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων για την αντιμετώπιση των δημοσιονομικών προκλήσεων (Petraakis, 2011).

Η χρηματοπιστωτική κρίση είχε κλιμακωτές επιπτώσεις σε διάφορες πτυχές της ελληνικής οικονομίας, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων οικονομικών, της τραπεζικής σταθερότητας και της εμπιστοσύνης των επενδυτών.

4.1 Προκλήσεις και επιπτώσεις

Μία από τις πρωταρχικές απαντήσεις στην κρίση ήταν η εφαρμογή των μέτρων λιτότητας. Αυτά τα μέτρα περιελάμβαναν περικοπές στις δημόσιες δαπάνες, αυξήσεις φόρων και διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις σε τομείς όπως οι συντάξεις, οι αγορές εργασίας και η δημόσια διοίκηση. Ενώ στόχευαν στην αντιμετώπιση των δημοσιονομικών ανισορροπιών, τα μέτρα λιτότητας προκάλεσαν δημόσια δυσαρέσκεια και κοινωνική αναταραχή.

Η οικονομική ύφεση είχε ως αποτέλεσμα την απότομη αύξηση των ποσοστών ανεργίας. Οι απώλειες θέσεων εργασίας, ιδιαίτερα σε τομείς που επλήγησαν έντονα από την κρίση, οδήγησαν σε κοινωνικές προκλήσεις, συμπεριλαμβανομένης της φτώχειας και της ανισότητας. Οι επιπτώσεις στις ευάλωτες ομάδες, όπως οι νέοι και οι μακροχρόνια άνεργοι, ήταν ιδιαίτερα έντονες.

Η άνοδος του δημόσιου χρέους προκάλεσε ανησυχίες για τη βιωσιμότητά του. Καταβλήθηκαν προσπάθειες για την αναδιάρθρωση του χρέους και τη διαπραγμάτευση ευνοϊκότερων όρων με τους πιστωτές. Η διαχείριση του δημόσιου χρέους έγινε μια κρίσιμη πτυχή της οικονομικής πολιτικής της Ελλάδας αυτή την περίοδο (Petraakis, 2011).

Ως απάντηση στην κρίση, η Ελλάδα ξεκίνησε μια σειρά διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων με στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, τη βελτίωση

του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και την ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης. Αυτές οι μεταρρυθμίσεις αφορούσαν τομείς όπως οι αγορές εργασίας, τα φορολογικά συστήματα και η δημόσια διοίκηση.

4.2 Αξιολόγηση και διδάγματα

Η ελληνική οικονομική κρίση του 2008-2018 προκάλεσε μια επαναξιολόγηση των οικονομικών πολιτικών, των δομών διακυβέρνησης και του ρόλου των διεθνών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Τόνισε τη διασύνδεση των παγκόσμιων οικονομιών και τη σημασία της αποτελεσματικής δημοσιονομικής διαχείρισης.

Οι προκλήσεις που αντιμετώπισε η Ελλάδα κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου υπογράμμισαν επίσης την ανάγκη για μια ισορροπημένη προσέγγιση της οικονομικής πολιτικής, λαμβάνοντας υπόψη τόσο τα βραχυπρόθεσμα μέτρα σταθεροποίησης όσο και τις μακροπρόθεσμες αναπτυξιακές στρατηγικές. Ο κοινωνικός αντίκτυπος των οικονομικών αποφάσεων έγινε κομβικό σημείο, τονίζοντας τη σημασία της χωρίς αποκλεισμούς και βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης (Markaki, 2014).

4.3 Επιπτώσεις της Κρίσης στην Ανταγωνιστικότητα της Ελληνικής Οικονομίας

Η παγκόσμια οικονομική κρίση του 2008 άφησε βαθύ σημάδι στην ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας, καθιστώντας αναγκαία μια θεμελιώδη προσαρμογή στο μεταβαλλόμενο οικονομικό τοπίο.

Η κρίση προκάλεσε μια επανεκτίμηση της οικονομικής ανταγωνιστικότητας της Ελλάδας, αμφισβητώντας τα παραδοσιακά μοντέλα και καθιστώντας αναγκαία μια αλλαγή στην προσέγγιση της οικονομικής ανάπτυξης. Αρκετές βασικές πτυχές υπογραμμίζουν τον αντίκτυπο στην ανταγωνιστικότητα:

Η οικονομική ύφεση αποκάλυψε τρωτά σημεία στη μακροοικονομική δομή της Ελλάδας. Τα υψηλά επίπεδα δημόσιου χρέους, οι δημοσιονομικές ανισορροπίες και η έλλειψη ανταγωνιστικότητας έγιναν πιεστικά ζητήματα. Η αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων απαιτούσε μια ολοκληρωμένη και πολύπλευρη στρατηγική.

Μια κρίσιμη πτυχή της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας ήταν η ανάγκη προσαρμογής της πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας. Οι οικονομικές πιέσεις που προκλήθηκαν από την κρίση υπογράμμισαν τη σημασία της διασφάλισης ότι η αξία του εθνικού νομίσματος αντικατοπτρίζει με ακρίβεια τα θεμελιώδη οικονομικά μεγέθη. Αυτή η προσαρμογή είχε ως στόχο την τόνωση των εξαγωγών, την προσέλκυση ξένων επενδύσεων και την τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας (Paradimitriou, 2013).

Η κρίση λειτούργησε ως καταλύτης για διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις με στόχο την ενίσχυση της συνολικής ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας. Οι μεταρρυθμίσεις σε τομείς όπως οι αγορές εργασίας, οι επιχειρηματικοί κανονισμοί και η δημόσια διοίκηση επιδίωξαν να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον πιο φιλικό προς τις επιχειρήσεις, ενισχύοντας την καινοτομία και την αποτελεσματικότητα.

4.4 Ανταγωνιστικότητα και Προσαρμογή στο Πραγματικό Οικονομικό Περιβάλλον

Για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, η Ελλάδα στράφηκε προς ένα μοντέλο ανάπτυξης με εξαγωγές. Η εστίαση ήταν στη διαφοροποίηση των εξαγωγών, στη βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων και στην εξερεύνηση νέων αγορών. Οι εξαγωγικές βιομηχανίες έγιναν βασικός μοχλός για την οικονομική ανάκαμψη.

Αναγνωρίζοντας τη σημασία της καινοτομίας σε ένα παγκόσμιο ανταγωνιστικό περιβάλλον, η Ελλάδα επένδυσε στην έρευνα και την ανάπτυξη. Στόχος ήταν η προώθηση μιας οικονομίας βασισμένης στη γνώση, η βελτίωση της παραγωγικότητας και η δημιουργία βιώσιμου ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος.

Επιπρόσθετα, η προσαρμογή ενόψει της κρίσης συνεπαγόταν σημαντικές αλλαγές στην αγορά εργασίας. Οι μεταρρυθμίσεις που αποσκοπούσαν στην αύξηση της ευελιξίας της αγοράς εργασίας, στη βελτίωση των δεξιοτήτων μέσω της εκπαίδευσης και της κατάρτισης και στην αντιμετώπιση των προκλήσεων της ανεργίας ήταν ζωτικής σημασίας για την ενίσχυση της συνολικής ανταγωνιστικότητας (Hardouvelis, 2018).

Η βελτίωση της ευκολίας της επιχειρηματικής δραστηριότητας έγινε προτεραιότητα. Ο εξορθολογισμός των γραφειοκρατικών διαδικασιών, η μείωση του ρυθμιστικού φόρτου και η ενίσχυση του συνολικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος ήταν ουσιαστικά βήματα για την προσέλκυση τόσο εγχώριων όσο και ξένων επενδύσεων.

Προκλήσεις και Ανθεκτικότητα

Ενώ η εστίαση στην ανταγωνιστικότητα ήταν ζωτικής σημασίας, τα μέτρα που ελήφθησαν είχαν κοινωνικές επιπτώσεις. Τα μέτρα λιτότητας και οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, αν και απαραίτητες για την οικονομική ανάκαμψη, οδήγησαν σε κοινωνικές προκλήσεις, συμπεριλαμβανομένων διαμαρτυριών και απεργιών (Robbins, 2015).

Η αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας απαιτούσε επίσης την ανοικοδόμηση της εμπιστοσύνης και της εμπιστοσύνης του κοινού. Η επικοινωνία και η διαφάνεια στις αποφάσεις πολιτικής έπαιξαν ζωτικό ρόλο στη συγκέντρωση υποστήριξης για τις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις. Ακόμα, η προσαρμογή της ελληνικής οικονομίας στο πραγματικό οικονομικό περιβάλλον κατά τη διάρκεια της κρίσης απέφερε τόσο προκλήσεις όσο και πολύτιμα διδάγματα:

Η επίτευξη της σωστής ισορροπίας μεταξύ των μέτρων λιτότητας και των πολιτικών που προσανατολίζονται στην ανάπτυξη ήταν ζωτικής σημασίας. Η διασφάλιση της δημοσιονομικής πειθαρχίας και ταυτόχρονα η προώθηση ενός περιβάλλοντος που ευνοεί την οικονομική ανάπτυξη απαιτούσε προσεκτική χάραξη πολιτικής.

Συνοπτικά, η ανταγωνιστικότητα είναι μια μακροπρόθεσμη προσπάθεια, που απαιτεί σαφές όραμα και συνεχείς προσπάθειες. Η εμπειρία της Ελλάδας ανέδειξε τη σημασία της ανάπτυξης και εφαρμογής μακροπρόθεσμων στρατηγικών για την οικονομική ανάπτυξη (Papadimitriou, 2013).

Η κρίση τόνισε τη διασύνδεση των οικονομιών σε έναν παγκοσμιοποιημένο κόσμο. Οι προσπάθειες της Ελλάδας για ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας ευθυγραμμίστηκαν με την ανάγκη ενσωμάτωσης στην παγκόσμια οικονομία, ενισχύοντας το διεθνές εμπόριο και τη συνεργασία.

Κεφάλαιο Πέμπτο

Ανάκαμψη Και Ανταγωνιστικότητα Μετά Την Κρίση

5.1 Οικονομικές Πολιτικές μετά την κρίση

Η περίοδος μετά την παγκόσμια οικονομική κρίση ήταν μια κρίσιμη συγκυρία για την Ελλάδα, απαιτώντας ολοκληρωμένες οικονομικές πολιτικές για να οδηγήσουν το έθνος προς την ανάκαμψη. Αυτή η ενότητα εμβαθύνει στις βασικές οικονομικές πολιτικές μετά την κρίση, που περιλαμβάνει δημοσιονομικά μέτρα, διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και νομισματικές πολιτικές, ενώ αξιολογεί την αποτελεσματικότητά τους και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζονται.

5.2 Διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις

Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην αναμόρφωση της ελληνικής οικονομίας για μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα και ανταγωνιστικότητα. Οι βασικοί τομείς που στοχεύτηκαν για μεταρρύθμιση περιελάμβαναν την αγορά εργασίας, το συνταξιοδοτικό σύστημα, τη δημόσια διοίκηση και τους επιχειρηματικούς κανονισμούς.

Στην αγορά εργασίας, μεταρρυθμίσεις που στόχευαν στην ενίσχυση της ευελιξίας, στη βελτίωση των δεξιοτήτων μέσω της εκπαίδευσης και της κατάρτισης και στην αντιμετώπιση θεμάτων ανεπίσημης διαδικασίας. Οι μεταρρυθμίσεις του συνταξιοδοτικού συστήματος προσπάθησαν να εξασφαλίσουν μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα, συχνά μέσω προσαρμογών στις ηλικίες συνταξιοδότησης και στις δομές παροχών. Οι μεταρρυθμίσεις της δημόσιας διοίκησης επικεντρώθηκαν στον εξορθολογισμό της γραφειοκρατίας και στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας (Lapavitsas, 2018).

Ενώ αυτές οι μεταρρυθμίσεις ήταν απαραίτητες για τη δημιουργία ενός πιο φιλικού προς τις επιχειρήσεις περιβάλλοντος και την προώθηση της καινοτομίας, η εφαρμογή τους αντιμετώπισε αντίσταση από κατεστημένα

συμφέροντα και γραφειοκρατικά εμπόδια. Η εξισορρόπηση της ανάγκης για διαρθρωτικές αλλαγές με τις κοινωνικές ανησυχίες παρέμεινε ένα λεπτό έργο.

Οι νομισματικές πολιτικές έπαιξαν υποστηρικτικό ρόλο στην οικονομική ανάκαμψη της Ελλάδας. Η χώρα, όντας μέρος της Ευρωζώνης, επωφελήθηκε από τη διευκολυντική στάση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ). Μέτρα στήριξης χαμηλών επιτοκίων και ρευστότητας με στόχο τη διευκόλυνση του δανεισμού και των επενδύσεων.

Ωστόσο, το τοπίο της νομισματικής πολιτικής έθεσε επίσης προκλήσεις. Ο περιορισμένος έλεγχος στα νομισματικά εργαλεία και η εξάρτηση από ένα κοινό νόμισμα σήμαινε ότι η Ελλάδα έπρεπε να κινηθεί εντός των περιορισμών των πολιτικών της Ευρωζώνης. Αυτή η εξάρτηση ανέδειξε τη σημασία του συντονισμού και της συνεργασίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο (Markaki, 2014).

5.3 Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και των προκλήσεων

Η αποτελεσματικότητα των οικονομικών πολιτικών μετά την κρίση στην Ελλάδα είναι μια διαφοροποιημένη εκτίμηση. Από τη μια πλευρά, η δημοσιονομική πειθαρχία βελτιώθηκε και η χώρα απέκτησε ξανά πρόσβαση στις διεθνείς κεφαλαιαγορές. Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις συνέβαλαν σε ένα πιο φιλικό προς τις επιχειρήσεις περιβάλλον και υπήρξαν σημάδια οικονομικής σταθεροποίησης.

Από την άλλη, οι προκλήσεις παρέμειναν. Το κοινωνικό κόστος των μέτρων λιτότητας προκάλεσε δυσαρέσκεια και ο ρυθμός των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων συχνά υστερούσε σε σχέση με τις προσδοκίες. Η επίτευξη ισορροπίας μεταξύ της δημοσιονομικής εξυγίανσης και της στήριξης της οικονομικής ανάπτυξης παρέμεινε μια διαρκής πρόκληση.

Επιπλέον, το παγκόσμιο οικονομικό τοπίο, συμπεριλαμβανομένων αβεβαιοτήτων όπως η κρίση χρέους στην Ευρωζώνη και οι γεωπολιτικές εντάσεις, πρόσθεσαν εξωτερικές πολυπλοκότητες στην πορεία ανάκαμψης της Ελλάδας (Provoroulos, 2014).

4.4 Εμπορικές πολιτικές μετά την κρίση: Πλοήγηση στις παγκόσμιες αγορές

Η μετά την κρίση εποχή ώθησε την Ελλάδα να επαναξιολογήσει τις εμπορικές της πολιτικές, με στόχο την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, τη διαφοροποίηση των αγορών και την προσαρμογή στο εξελισσόμενο παγκόσμιο οικονομικό τοπίο. Αυτή η ενότητα διερευνά τον αντίκτυπο αυτών των πολιτικών στο διεθνές εμπόριο, εξετάζοντας ενδελεχώς τις αλλαγές στις εμπορικές συμφωνίες, τις δασμολογικές πολιτικές και τους εμπορικούς φραγμούς.

Στον απόηχο της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, η Ελλάδα προσπάθησε να ενισχύσει τις εμπορικές της συνεργασίες και να διερευνήσει νέες ευκαιρίες. Βασική εστίαση ήταν τόσο οι περιφερειακές όσο και οι διεθνείς εμπορικές συμφωνίες. Σε περιφερειακό επίπεδο, η συνεχιζόμενη συμμετοχή της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) παρείχε ένα σταθερό πλαίσιο, διευκολύνοντας το εμπόριο με άλλα κράτη μέλη της ΕΕ (Robbins, 2015).

Επιπλέον, καταβλήθηκαν προσπάθειες για την ενίσχυση των δεσμών με χώρες εκτός ΕΕ. Επιδιώχθηκαν διμερείς και πολυμερείς εμπορικές συμφωνίες για τη διαφοροποίηση των αγορών και τη μείωση της εξάρτησης από ένα περιορισμένο σύνολο εμπορικών εταίρων. Οι συμφωνίες αυτές είχαν ως στόχο τη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για τις ελληνικές εξαγωγές και την ενθάρρυνση των ξένων επενδύσεων.

Οι δασμολογικές πολιτικές υποβλήθηκαν σε έλεγχο και προσαρμογή ώστε να ευθυγραμμιστούν με τον στόχο της προώθησης των εξαγωγών και της εξασφάλισης ίσων όρων ανταγωνισμού για τις ελληνικές βιομηχανίες. Η μείωση ή η κατάργηση των δασμών σε ορισμένα αγαθά αποσκοπούσε στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων στις διεθνείς αγορές. Αυτή η στρατηγική κίνηση προσπάθησε να κάνει τις ελληνικές εξαγωγές πιο ελκυστικές και ανταγωνιστικές σε σύγκριση με αυτές από άλλα έθνη (Markaki, 2014).

Η αντιμετώπιση των μη δασμολογικών εμπορικών φραγμών έγινε εξίσου κρίσιμη. Η Ελλάδα εργάστηκε για την ελαχιστοποίηση των γραφειοκρατικών εμποδίων, τον εξορθολογισμό των τελωνειακών διαδικασιών

και την εναρμόνιση των κανονισμών. Αυτές οι προσπάθειες ήταν απαραίτητες για τη διευκόλυνση των ομαλότερων εμπορικών ροών, ιδιαίτερα για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) που αποτελούν σημαντικό μέρος της ελληνικής οικονομίας.

Οι εμπορικές πολιτικές μετά την κρίση είχαν ορατές επιπτώσεις στη δυναμική των εισαγωγών-εξαγωγών της ελληνικής οικονομίας. Ενώ έγιναν προσπάθειες για την τόνωση των εξαγωγών, η χώρα έπρεπε επίσης να διαχειριστεί προσεκτικά τις στρατηγικές εισαγωγών της. Οι στρατηγικές εισαγωγές, όπως οι πρώτες ύλες και τα ενδιάμεσα αγαθά, τέθηκαν ως προτεραιότητα για τη στήριξη των εγχώριων βιομηχανιών και τη διασφάλιση της αποδοτικότητας της παραγωγής.

Η έμφαση στη διαφοροποίηση των εξαγωγικών αγορών οδήγησε σε ευρύτερο γεωγραφικό αποτύπωμα για τα ελληνικά προϊόντα. Οι παραδοσιακές αγορές εντός της ΕΕ παρέμειναν κρίσιμες, αλλά διερευνήθηκαν νέες αγορές στην Ασία, τη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αμερική. Αυτή η στρατηγική διαφοροποίησης είχε ως στόχο τον μετριασμό των κινδύνων που σχετίζονται με την υπερβολική εξάρτηση σε συγκεκριμένες περιοχές (Papadimitriou, 2013).

4.5 Ανταγωνιστικότητα Ελληνικών Προϊόντων

Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων στις παγκόσμιες αγορές έγινε κεντρικός στόχος. Πέρα από τις προσαρμογές των τιμολογίων, το επίκεντρο ήταν η βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων, η επένδυση στην καινοτομία και η οικοδόμηση της αναγνώρισης της επωνυμίας. Μηχανισμοί υποστήριξης, συμπεριλαμβανομένων οικονομικών κινήτρων και συμβουλευτικών υπηρεσιών, παρασχέθηκαν στις επιχειρήσεις για να ενισχύσουν τις εξαγωγικές τους ικανότητες.

Η προσαρμοστικότητα των ελληνικών βιομηχανιών στις μεταβαλλόμενες απαιτήσεις της αγοράς και η τήρηση των διεθνών προτύπων ποιότητας ήταν κρίσιμοι παράγοντες για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων. Οι επενδύσεις στην τεχνολογία και τη βιωσιμότητα

έπαιξαν επίσης ρόλο στην ευνοϊκή τοποθέτηση των ελληνικών εξαγωγών στον παγκόσμιο στίβο.

Η τρέχουσα θέση της Ελλάδας στην παγκόσμια κατάταξη ανταγωνιστικότητας

Η παγκόσμια ανταγωνιστικότητα της Ελλάδας είναι κρίσιμος δείκτης της οικονομικής της υγείας και της ικανότητάς της να ευδοκιμήσει στη διεθνή σκηνή. Αυτή η ανάλυση διερευνά την τρέχουσα θέση της χώρας στην παγκόσμια κατάταξη ανταγωνιστικότητας, εξετάζοντας βασικά κριτήρια όπως η καινοτομία, οι υποδομές και το επιχειρηματικό περιβάλλον. Η αξιολόγηση των δυνατών και των αδυναμιών που εντοπίστηκαν σε αυτές τις κατατάξεις παρέχει πολύτιμες πληροφορίες για τις οικονομικές προοπτικές της Ελλάδας (Vlados, 2019).

Σύμφωνα με τις πιο πρόσφατες εκτιμήσεις παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας, η Ελλάδα κατέχει δυναμική θέση στη διεθνή σκηνή. Οι κατατάξεις ανταγωνιστικότητας, όπως αυτές που παρέχονται από το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ (WEF) και άλλους παγκόσμιους θεσμούς, προσφέρουν μια ολοκληρωμένη εικόνα των παραγόντων που διαμορφώνουν το οικονομικό τοπίο της Ελλάδας.

Η καινοτομία είναι καθοριστικός παράγοντας για τον καθορισμό της ανταγωνιστικότητας ενός έθνους. Η σημερινή θέση της Ελλάδας όσον αφορά την έρευνα και ανάπτυξη, την τεχνολογική ετοιμότητα και την ικανότητα καινοτομίας είναι ζωτικής σημασίας. Η αξιολόγηση του βαθμού στον οποίο η Ελλάδα προωθεί την καινοτομία παρέχει πληροφορίες για τις μακροπρόθεσμες αναπτυξιακές της δυνατότητες.

Η ποιότητα των υποδομών ενός έθνους επηρεάζει σημαντικά την ανταγωνιστικότητά του. Η υποδομή περιλαμβάνει παράγοντες όπως οι μεταφορές, η ενέργεια και η ψηφιακή συνδεσιμότητα. Η αξιολόγηση της υποδομής της Ελλάδας παρέχει κατανόηση της ικανότητάς της να διευκολύνει αποτελεσματικές επιχειρηματικές δραστηριότητες και να προσελκύει επενδύσεις (Galanos, 2019).

Η ευκολία της επιχειρηματικής δραστηριότητας, η ρυθμιστική αποτελεσματικότητα και το συνολικό επιχειρηματικό περιβάλλον είναι θεμελιώδη κριτήρια. Ένα ανταγωνιστικό επιχειρηματικό περιβάλλον προωθεί την επιχειρηματικότητα, προσελκύει ξένες επενδύσεις και συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη. Η εξέταση των επιδόσεων της Ελλάδας σε αυτούς τους τομείς φωτίζει τις δυνατότητές της για οικονομική επιτυχία.

Η Ελλάδα μπορεί να υπερηφανεύεται για έναν ακμάζοντα τουριστικό τομέα, που αναγνωρίζεται για τον πολιτιστικό πλούτο και τη γραφική ομορφιά της. Η τουριστική βιομηχανία χρησιμεύει ως σημαντικός οικονομικός μοχλός, συμβάλλοντας στην απασχόληση και στα έσοδα από συνάλλαγμα. Η ανθεκτικότητα αυτού του κλάδου μπορεί να θεωρηθεί ως δύναμη ενόψει της παγκόσμιας οικονομικής αβεβαιότητας.

Η στρατηγική γεωγραφική θέση της Ελλάδας μεταξύ Ευρώπης, Ασίας και Αφρικής την τοποθετεί ως βασικό κόμβο για το εμπόριο και το εμπόριο. Η αξιοποίηση αυτής της τοποθεσίας μπορεί να ενισχύσει τον ρόλο της στο διεθνές εμπόριο και την εφοδιαστική.

Η πλούσια πολιτιστική κληρονομιά της Ελλάδας παραμένει απαραίτητο αγαθό. Αυτό το πολιτιστικό κεφάλαιο μπορεί να αξιοποιηθεί για να προωθήσει τομείς όπως ο πολιτιστικός τουρισμός και οι δημιουργικές βιομηχανίες, συμβάλλοντας στην οικονομική διαφοροποίηση (Mihailidis, 2016).

Η Ελλάδα συνεχίζει να αντιμετωπίζει προκλήσεις στα δημόσια οικονομικά. Τα υψηλά επίπεδα δημόσιου χρέους και οι δημοσιονομικοί περιορισμοί θέτουν προκλήσεις για τη μακροπρόθεσμη οικονομική σταθερότητα.

Διαρθρωτικά ζητήματα στην αγορά εργασίας, συμπεριλαμβανομένων των υψηλών ποσοστών ανεργίας και της αναντιστοιχίας μεταξύ δεξιοτήτων και ευκαιριών εργασίας, αποτελούν εμπόδια στην ανταγωνιστικότητα.

Αν και έχει σημειωθεί πρόοδος, υπάρχει περιθώριο βελτίωσης όσον αφορά τις επενδύσεις στην έρευνα και την ανάπτυξη. Η ενίσχυση των

δυνατοτήτων καινοτομίας είναι ζωτικής σημασίας για τη διαρκή ανταγωνιστικότητα.

Η αξιοποίηση δυνατών σημείων όπως ο τουριστικός τομέας και η στρατηγική θέση μπορεί να καθοδηγήσει τις αποφάσεις πολιτικής. Οι στρατηγικές που προωθούν αυτούς τους τομείς μπορούν να συμβάλουν στην οικονομική ανθεκτικότητα και ανάπτυξη.

Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής πρέπει να δώσουν προτεραιότητα στην αντιμετώπιση των αδυναμιών στα δημόσια οικονομικά και στη δυναμική της αγοράς εργασίας. Η εφαρμογή στοχευμένων μεταρρυθμίσεων και οι επενδύσεις στην καινοτομία μπορούν να θέσουν τα θεμέλια για μια πιο ανταγωνιστική και βιώσιμη οικονομία.

Η συμμετοχή σε παγκόσμιες συνεργασίες και συνεργασίες μπορεί να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα της Ελλάδας. Η υιοθέτηση ευκαιριών για διεθνή συνεργασία στο εμπόριο, την τεχνολογία και την έρευνα μπορεί να βελτιώσει τη θέση της χώρας στο παγκόσμιο οικονομικό τοπίο.

Συμπερασματικά, μια λεπτή ανάλυση της τρέχουσας θέσης της Ελλάδας στην παγκόσμια κατάταξη ανταγωνιστικότητας αποκαλύπτει ένα μικτό τοπίο δυνατών και αδυναμιών (Bougnakis, 2017).

Οι στρατηγικές αποφάσεις πολιτικής, που βασίζονται σε αυτές τις αξιολογήσεις, μπορούν να διαμορφώσουν μια πορεία προς τα εμπρός που μεγιστοποιεί τα δυνατά σημεία, αντιμετωπίζει τις αδυναμίες και θέτει την Ελλάδα για βιώσιμη οικονομική ανταγωνιστικότητα στην παγκόσμια σκηνή.

Κεφάλαιο Έκτο

Case Studies

Η Ελλάδα, με το ποικίλο οικονομικό της τοπίο, έχει επιδείξει σημαντική ανταγωνιστικότητα σε διάφορους τομείς. Αυτή η ανάλυση εστιάζει σε συγκεκριμένους κλάδους -τουρισμό, ναυτιλία και γεωργία- όπου η Ελλάδα έχει επιδείξει δυνατά σημεία. Θα διερευνήσουμε τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες σε αυτούς τους τομείς και θα παρέχουμε συστάσεις πολιτικής για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας στην παγκόσμια σκηνή.

Τουρισμός

Η Ελλάδα φημίζεται για τις ιστορικές τοποθεσίες, τα γραφικά τοπία και τον ζωντανό πολιτισμό της, καθιστώντας τον τουρισμό ακρογωνιαίο λίθο της οικονομίας της. Η ικανότητα της χώρας να προσελκύει διαφορετικά τουριστικά τμήματα την τοποθετεί ως παγκόσμιο προορισμό.

Προκλήσεις

Ο τουριστικός τομέας αντιμετωπίζει εποχιακές προκλήσεις, με κορυφαία δραστηριότητα τους καλοκαιρινούς μήνες. Αυτό ενέχει κίνδυνο για τη συνολική οικονομική σταθερότητα.

Επιπρόσθετα, ορισμένες περιοχές ενδέχεται να απαιτούν βελτιώσεις υποδομής για να φιλοξενήσουν με βιώσιμο τρόπο τον αυξανόμενο αριθμό τουριστών.

Ευκαιρίες

Η επέκταση των προσφορών πέρα από τα παραδοσιακά αξιοθέατα, όπως ο οικότουρισμός ή οι πολιτιστικές εμπειρίες, μπορεί να προσελκύσει ένα ευρύτερο φάσμα τουριστών.

Η αξιοποίηση της τεχνολογίας για έξυπνες τουριστικές λύσεις μπορεί να βελτιώσει την εμπειρία των επισκεπτών και να βελτιώσει τη λειτουργική αποτελεσματικότητα.

Ναυτιλία

Η Ελλάδα έχει μακρά ναυτική παράδοση και η ναυτιλιακή της βιομηχανία είναι παγκόσμιος ηγέτης, κατέχοντας έναν από τους μεγαλύτερους εμπορικούς στόλους παγκοσμίως.

Προκλήσεις

Η συμμόρφωση με τους εξελισσόμενους διεθνείς ναυτιλιακούς κανονισμούς απαιτεί συνεχή προσαρμογή και επενδύσεις.

Επιπρόσθετα, η ναυτιλιακή βιομηχανία είναι ευαίσθητη στις παγκόσμιες οικονομικές διακυμάνσεις, επηρεάζοντας τη ζήτηση για ναυτιλιακές υπηρεσίες.

Ευκαιρίες

Η επένδυση σε τεχνολογίες φιλικές προς το περιβάλλον ευθυγραμμίζεται με τις παγκόσμιες τάσεις και τοποθετεί την ελληνική ναυτιλία ως ηγέτη στη βιωσιμότητα.

Ακόμα, η υιοθέτηση ψηφιακών τεχνολογιών μπορεί να ενισχύσει τη λειτουργική αποτελεσματικότητα και την ανταγωνιστικότητα.

Γεωργία

Το ποικίλο κλίμα και το εύφορο έδαφος της Ελλάδας συμβάλλουν σε έναν πλούσιο γεωργικό τομέα, παράγοντας προϊόντα υψηλής ποιότητας όπως ελαιόλαδο, κρασιά και γαλακτοκομικά προϊόντα.

Προκλήσεις

Η γεωργία μικρής κλίμακας μπορεί να εμποδίσει τις οικονομίες κλίμακας και τη διεξόδυση στην παγκόσμια αγορά.

Επιπρόσθετα, η περιορισμένη υιοθέτηση σύγχρονων γεωργικών τεχνολογιών μπορεί να επηρεάσει την παραγωγικότητα.

Ευκαιρίες

Μία σημαντική ευκαιρία είναι η προώθηση των ελληνικών αγροτικών προϊόντων στις διεθνείς αγορές, αξιοποιώντας την παγκόσμια ζήτηση για ποιοτικά και βιολογικά προϊόντα.

Ακόμα, η ενθάρρυνση των αγροτών να υιοθετήσουν σύγχρονες τεχνολογίες για βελτιωμένη απόδοση και ποιότητα.

Επένδυση στην εκπαίδευση και την κατάρτιση

Η ενίσχυση των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού μέσω προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης διασφαλίζει ένα ανταγωνιστικό και προσαρμόσιμο εργατικό δυναμικό.

Θα πρέπει να ενθαρρυνθούν οι επιχειρήσεις για να αγκαλιάσουν τις ψηφιακές τεχνολογίες σε όλους τους τομείς, προωθώντας την καινοτομία, την αποτελεσματικότητα και την παγκόσμια ανταγωνιστικότητα.

Θα πρέπει επίσης να ενσωματωθεί η βιωσιμότητα σε όλους τους τομείς, ευθυγραμμισμένη με τις παγκόσμιες προτιμήσεις και διασφαλίζοντας μακροπρόθεσμη ανταγωνιστικότητα.

Επιπρόσθετα θα πρέπει να υπάρξει διευκόλυνση διεθνών συνεργασιών και εμπορικών συμφωνιών για την επέκταση της πρόσβασης στην αγορά των ελληνικών προϊόντων και υπηρεσιών.

Συμπερασματικά, η ανταγωνιστικότητα της Ελλάδας μπορεί να ενισχυθεί μέσω στοχευμένων πολιτικών που αντιμετωπίζουν ειδικές προκλήσεις του κλάδου και ενστερνίζονται ευκαιρίες για καινοτομία και βιώσιμη ανάπτυξη.

Ενισχύοντας τη συνεργασία μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, η Ελλάδα μπορεί να τοποθετηθεί ως ένας ανθεκτικός και ανταγωνιστικός παίκτης στην παγκόσμια οικονομία.

Βιβλιογραφία

- Bhawsar P. (2015), *Competitiveness: Review, Reflections and Directions*, Global Business Review
- Bournakis I. (2017), *Greece's Competitiveness: A Survey and Concluding Remarks*, Political Economy Perspectives on the Greek Crisis
- Cheba K (2020), *Sustainable Competitiveness as a New Economic Category-Definition and Measurement Assessment*, Technological and Economic Development of Economy
- Chrysoloras N. (2013), *Rebuilding Eurozone's Ground Zero*, London School of Economics and Political Science
- Dabrovic J. (2020), *Competitiveness Measurement in Terms of the Europe 2020 Strategy*, Journal of Competitiveness
- Galanos G. (2019), *Competitiveness of the Greek Economy: Before and After Crisis*, Springer Proceedings in Business and Economics
- Grauwe P. (2010), *Dimensions of Competitiveness*, Massachusetts Institute of Technology
- Hardouvelis G. (2018), *Economic Policy Uncertainty, Political Uncertainty and the Greek Economic Crisis*, SSRN
- Jambor A. (2016), *Competitiveness: Definitions, Theories and Measurement*, Springer
- Katratzis, L. (2019), *Greek Economy Competitiveness*, International Journal of Competitiveness
- Lapavitsas C. (2018), *Political Economy of the Greek Crisis*, Review of Radical Political Economics
- Maris G. (2021), *The Political Economy of the Greek Economic Crisis in 2020*, European Politics and Society

- Markaki M. (2014), *Structural Analysis of the Greek Economy*, Review of Radical Political Economies
- Meghir C. (2010), *Economic Crisis in Greece*, London School of Economics
- Mihailidis G. (2016), *Regional Competitiveness*, Econstor
- Mitsakis F. (2014), *The Impact of Economic Crisis in Greece*, Business and Economic Research
- Papadimitriou D. (2013), *Prospects and Policies for the Greek Economy*, Economics Strategic Analysis Archive
- Papadimitriou D. (2013), *The Greek Economic Crisis and the Experience of Austerity: A Strategic Analysis*, The Levy Economics Institute of Bard College
- Papatheodorou A. (2014), *Tourism and the Economic Crisis in Greece: Regional Perspectives*, Solent University Southampton
- Petrakis P. (2011), *The Greek Economy and the Crisis*, Springer, p.p. 333-366
- Petrakos G. (2015), *The Spatial Aspects of Economic Crisis in Greece*, Cambridge Journal of Regions, Economy and Society
- Provopoulos G. (2014), *The Greek Economy and Banking System: Recent Developments and the Way Forward*, Journal of Macroeconomics, p. 240-249
- Robbins P. (2015), *The Greek Debt Crisis*, HeinOnline
- Ryans J. (2006), *Definition, Perspectives and Understanding of International Competitiveness*, Emerald Insight
- Sakellaropoulos S. (2010), *The Recent Economic Crisis in Greece and the Strategy of Capital*, John Hopkins University Press
- Siudek T. (2014), *Competitiveness in the Economic Concepts, Theories and Empirical Research*, Warsaw University of Life Sciences
- Tsoufidis L. (2015), *The Greek Economic Crisis: Causes and Alternative Policies*, Review of Political Economy
- Viviani A. (2009), *Firms and System Competitiveness in Italy*, Firenze University Press
- Vlados C. (2019), *Development, Competitiveness and Institutional Modernisation*, International Journal of Competitiveness
- Western K. (2008), *How to Define and Measure Knowledge for the Analysis of Competitiveness*, Research in Agricultural & Applied Economics
- Yago M. (2019), *A New Measure of Regional Competitiveness*, Applied Economic Analysis